

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Дослідження резервів для відновлення основних засобів

підприємства: облік, аналіз та аудит

(на прикладі ТОВ «Степ»)

Виконав: студент 6 курсу, групи ПОМ-62

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

(підпис)

Свідинський О.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

Кіляр О.Р.

(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль

(підпис)

Співак С.М.

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Павликівська О.І.

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль
2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	7
1.1. Економічний зміст поняття «резерви» та його місце в процесі відтворення основних засобів підприємства	7
1.2. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Степ»	16
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Особливості побудови облікових процедур щодо відновлення основних засобів підприємства	25
2.2. Методичні прийоми відображення в обліку формування резервів на відновлення основних засобів	33
2.3. Аудит процесів відновлення основних засобів	40
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ДЛЯ ЇХ ВІДНОВЛЕННЯ	46
3.1 Організація аналітичних процедур щодо виявлення та оцінки резервів на відновлення основних засобів підприємства	46
3.2. Аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ»	49
3.3. Аналіз результатів діяльності ТОВ «Степ» та виявлення резервів для відновлення основних засобів	55
Висновки до розділу 3	62
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ	64
4.1. Оцінка стану охорони праці на ТОВ «Степ»	64
4.2. Оцінка масштабу розмірів втрат та інших наслідків можливої надзвичайної ситуації на промисловому об'єкті	67
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
ДОДАТКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

АНОТАЦІЯ

Свідинський О.Р. Дослідження резервів для відновлення основних засобів підприємства: облік, аналіз та аудит (на прикладі ТОВ «Степ»). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2021.

Кваліфікаційна робота розкриває теоретичні підходи та організаційно-методичні аспекти до обліку аналізу та аудиту процесів формування резервів на відновлення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

У роботі досліджено теоретичні підходи до пошуку джерел формування резервів на відновлення основних засобів. Розкрито сутність амортизаційної політики, її складові та вплив на процес накопичення фінансових ресурсів. Представлено економічна характеристика ТОВ «Степ», проаналізовано його виробничі потужності та рівень техніко-технологічного забезпечення.

Автором узагальнено питання побудови облікових процедур щодо відновлення основних засобів. Розкрито методичні прийоми відображення в обліку нарахування амортизації та формування і використання прибутку підприємства як основних джерел формування резервів на відновлення основних засобів. Узагальнено організаційно-методичні підходи до аудиту процесів відновлення основних засобів.

В рамках даного дослідження проведено комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Степ», наведено пропозиції щодо пошуку резервів для відновлення основних засобів. Досліджено питання охорони праці та цивільного захисту на досліджуваному підприємстві.

Ключові слова: амортизація, амортизаційна політика, резерви, прибуток, рентабельність.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сільськогосподарське виробництво є однією з пріоритетних сфер агропромислового комплексу України. Ефективне функціонування підприємств даної сфери залежить від рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами та основними виробничими фондами. Саме забезпечення сільськогосподарських виробників сучасними засобами праці в необхідній кількості для ведення діяльності, сприяє підвищенню їх конкурентних позицій на ринку та створює можливості для розвитку та розширеного відтворення. Відновлення та розширення основних фондів потребує залучення значних фінансових ресурсів. З цією метою суб'єктами господарювання формуються резерви.

Дослідженню питань відновлення основних засобів та формування резервів для реалізації цих заходів присвячено значна кількість наукових публікацій.

Відновленню основних фондів сільськогосподарських підприємств присвячені наукові публікації Власюк Т. М., Гарасюта О.В., Моголова М., Трачова Д.М., Фірсова С.М., Юзюк І. І.

Роль амортизаційної політики в процесі відновлення основних засобів розкрито в працях Борисенка З.Н., Бубенко П.Т, Виговської Н.Г., Овод Л.В., Яремка І.Й.

Дослідження системи обліку процесів відновлення основних засобів розкривали у своїх наукових роботах Антонова Л. В., Белінська С. М., Брик Г.В., Грінько А.П., Крупки Я.Д., Левченко Н. М., Любар О.О., Мельничук І.В., Питель С.В., Самбурської Н.І.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, організаційних та методичних підходів до обліку, аудиту та аналізу щодо формування резервів на відновлення основних засобів підприємства.

Відповідно до поставленої мети у роботі виокремлено такі завдання, що потребують вирішення:

- дослідити економічний зміст понять «резерви», просте та розширене відтворення основних фондів;
- розкрити особливості процесу відтворення основних засобів та вивчити його основні складові;
- дослідити техніко-економічні показники ТОВ «Степ»;
- вивчити особливості відображення в системі обліку процесу формування резервів на відновлення основних засобів;
- узагальнити організаційно-методичні аспекти проведення аудиту процесу відтворення основних засобів та формування резервів на зазначені цілі;
- провести аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ»;
- дати оцінку результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Степ»;
- розглянути особливості охорони праці та цивільного захисту на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження є система обліково-аналітичне забезпечення процесу формування резервів на відновлення основних засобів ТОВ «Степ».

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методичні підходи до формування резервів на відновлення основних засобів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувались загальнонаукові та спеціальні методи та прийоми дослідження. Зокрема, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, аналогія, моделювання, системний підхід

Наукова новизна одержаних результатів. полягає в тому, що в кваліфікаційній роботі обґрунтовано напрями аналітичних досліджень для

пошуку резервів для відновлення основних засобів, та на підставі результатів проведених розрахунків запропоновано управлінські рішення щодо збільшення рівня прибутковості досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Проведене дослідження містить обґрунтовані висновки та сформульовані на їх основі пропозиції. Наведені у роботі результати дослідження можуть мати практичне застосування в діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства ТОВ «Степ».

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра відповідає за структурою вимогам, що ставляться до такого виду робіт. Загальний обсяг роботи – вісімдесят сторінок машинописного тексту. Робота налічує п'ятнадцять рисунків, сімнадцять таблиць, вісімнадцять формул, двох додатків. Список використаних джерел налічує 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічний зміст поняття «резерви» та його місце в процесі відтворення основних засобів підприємства

У сфері сільського господарства виробництво продукції в значній мірі залежить від забезпеченості суб'єктів господарювання новітньою технікою та технологіями виробництва. В сучасних умовах господарювання підприємства створюють різного роду резерви для відновлення основних виробничих фондів.

Резерв – це створені суб'єктами господарювання запаси ресурсів (грошових, матеріальних, трудових) метою використання яких є відновлення або створення засобів та предметів праці у випадку виникнення такої необхідності. Як вдало зазначається в авторитетному виданні Словник української мови «резерв – ще не використані можливості, засоби для здійснення чого-небудь» [48].

З економічної точки зору резерви розглядають як джерело можливостей для розвитку суб'єкта господарювання. Якщо розглядати резерв як категорію бухгалтерського обліку, то і в науковій літературі і в нормативно-правових актах, його в першу чергу як частину прибутку, яка буде спрямована на відновлення, розширене відтворення і т. д.

Формування резервів передбачає, що ресурси які накопичуються тимчасово виводяться з обігу суб'єктів господарювання і акумулюються на окремих рахунках протягом певного проміжку часу. Використовуються резерви у випадку їх крайньої необхідності або ж планово на стратегічні потреби суб'єктів господарювання.

В загальному розумінні такі резерви поділяються на власні (внутрішні) та залучені (зовнішні). Класифікація резервів представлена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Джерела фінансування підприємства [1]

Власні джерела	Залучені джерела
амортизаційні відрахування	кредити банків
прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства	кошти інших підприємств та організацій
	грошові кошти, які отримуються від емісії цінних паперів та інших внесків
	грошові кошти, які надходять у порядку перерозподілу централізованих інвестиційних фондів концернів та інших об'єднань
	гроші позабюджетних фондів асигнування бюджетів різних рівнів, які надаються на безповоротній основі та умовах повернення
	кошти вітчизняних та іноземних інвесторів

До внутрішніх відносяться частина прибутку, яку спрямовують на оновлення основних засобів та амортизаційні відрахування. Зовнішніми резервами є залучені фінансові ресурси і вигляді кредитів, лізингу та програми державної підтримки сільськогосподарських виробників. Разом з тим, будуючи стратегію свого розвитку, суб'єкти господарювання в основному орієнтуються на власні фінансові можливості шляхом, побудови управлінських моделей щодо ефективного розподілу та використання прибутку та управління витратами.

Питання створення резерву на відновлення основних засобів є надзвичайно важливим. Основні засоби є тим видом активів, які в процесі

використання зношуються фізично так стають морально застарілими. Тому накопичення фінансових ресурсів на їх відновлення є важливим питанням.

Відтворення за своїм економічним змістом може бути простим та розширеним. Просте відтворення основних засобів передбачає їх ремонт, реконструкцію чи модернізацію з метою підтримання їх в стані придатному для використання у процесі виробництва. Однак будь-яке підприємство має на меті нарощувати свої виробничі потужності а відповідно максимізувати прибутки. З цією метою виникає необхідність розширеного відтворення основних засобів. Останнє власне передбачає збільшення кількості основних засобів та в свою чергу передбачає не лише придбання нового обладнання, а модернізовані версії предметів праці, які необхідні для використання у процесі виробництва з метою підвищення його ефективності.

На нашу думку формування резервів на відновлення основних засобів з використанням власних джерел фінансування супроводжується меншою кількістю ризиків. Тому вважаємо за доцільне розглядати детально питання щодо відтворення основних засобів саме за рахунок частини прибутку підприємства та амортизаційних відрахувань.

Відповідно до вимог нормативно-правових документів, що регламентують ведення господарської діяльності суб'єкти господарювання мають доволі багато самостійності у вирішенні питання, щодо методів та підходів у формуванні резервів та їх подальшого використання. Якщо зосередити свою увагу саме на резерві, метою створення якого є відновлення основних засобів, то питання щодо частини прибутку яка буде направлятися для створення даного резерву, частоти його поповнення та форми його створення не мають чіткого регламентування і тому суб'єкт господарювання вирішує самостійно в межах діючого правового поля. Дані питання можуть бути зафіксовані в статуті підприємства або окремо можуть прописуватись в документі який регламентує облікову політику підприємства.

Наступним важливим фактором у процесі відтворення основних фондів суб'єктів господарювання є їх амортизаційна політика. Від її ефективності залежить стан матеріально-технічної бази підприємства та як наслідок можливості його економічного росту та розвитку. Особливо актуальною ця проблема постає для сільськогосподарських підприємств, до яких відноситься і досліджуване підприємство, оскільки стан та рівень матеріально-технічної бази є основою його діяльності та отримання прибутку.

Використання у процесі виробництва основних засобів призводить до їх поступового фізичного та морального зношення. Відновлення основних фондів буває різних типів. Найчастіше в науковій літературі використовуються терміни просте та розширене відтворення. Перше передбачає поточні ремонти, заміну комплектуючих частин і т.д. з метою доведення до стану попередньої виробничої потужності. Розширене відтворення – більш складний процес, який передбачає не лише якісне оновлення, але й модернізацію основних фондів та нарощування їх кількості з метою збільшення виробничих потужностей.

Процес будь-якого оновлення основних засобів, чи то просте чи розширене відтворення, потребує залучання фінансових активів. Одним із способів такого залучення коштів є їх накопичення шляхом застосування амортизаційних відрахувань. У широкому розумінні амортизація – це процес перенесення вартості необоротних активів на готову продукцію, з поступовим нагромадженням фінансових активів та їх подальшого використання з метою відтворення основних фондів.

У нормативно-правових документах передбачено різні прийоми та методи нарахування амортизації. Поєднання цих методик та вибір оптимального варіанту для суб'єкта господарювання називається амортизаційною політикою. У науковій літературі є багато трактувань даного терміну. Наведемо кілька з них у таблиці 1.2

**Трактування поняття амортизаційна політика різними
науковцями [1]**

№ з/п	Автор	Визначення
1	Виговська Н.Г.	Амортизаційна політика – це складова частина загальнодержавної політики формування власних фінансових ресурсів, яка полягає в оптимізації потоку власних засобів, що реінвестуються у виробничу діяльність
2	Яремко І.Й.	Амортизаційна політика – це цілеспрямована діяльність підприємства з вибору й застосування одного з можливих (законом дозволених) методів амортизації з метою максимізації обсягу власних фінансових ресурсів протягом амортизаційного періоду
3	Борисенко З.Н.	Амортизаційна політика – це процес розробки норм і правил нарахування амортизації, встановлення порядку використання амортизаційного фонду
4	Бубенко П.Т	Амортизаційна політика – це політика підприємства щодо вибору відповідних методів амортизації основних фондів і нематеріальних активів, а також забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань, зниження бази оподаткування, створення власних інвестиційних ресурсів тощо
5	Овод Л.В.	Амортизаційна політика підприємства – це вибір і оптимальне поєднання способів, правил і методики нарахування та обліку амортизації, встановлення порядку використання амортизаційних відрахувань для відтворення основних фондів відповідно до умов господарювання і амортизаційної політики держави

Амортизаційна політика обирається індивідуально для кожного суб'єкта господарювання. На її формування впливає багато факторів. В першу чергу це особливості діяльності підприємства: форма власності та господарювання; галузь діяльності; вид діяльності. Окрім цього мають вплив також зовнішні чинники. З огляду на це, амортизаційна політика, з метою

забезпечення її ефективності, формується в розрізі окремих складових (рисунок 1.1).

Рис. 1.1 Основні складові амортизаційної політики

Представлені складові амортизаційної політики передбачають побудову останньої з дотриманням чинної нормативно-правової бази та з максимальним врахування особливостей діяльності суб'єктів господарювання. Вищезазначене передбачає що підприємство самостійно обирає оптимальні методи нарахування амортизації, обирає норми амортизації на напрями використання коштів амортизаційного фонду зважаючи на індивідуальні потреби та стратегічні цілі, які поставлені перед підприємством.

Амортизаційна політика є важливою частиною процесу акумулювання коштів необхідних для накопичення фінансових ресурсів, які дадуть можливість оновлювати фонд основних засобів з метою підвищення ефективності виробництва та конкурентних позицій суб'єкта господарювання. Місце амортизаційної політики в процесі простого та розширеного відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств представлено на рисунку 1.2.

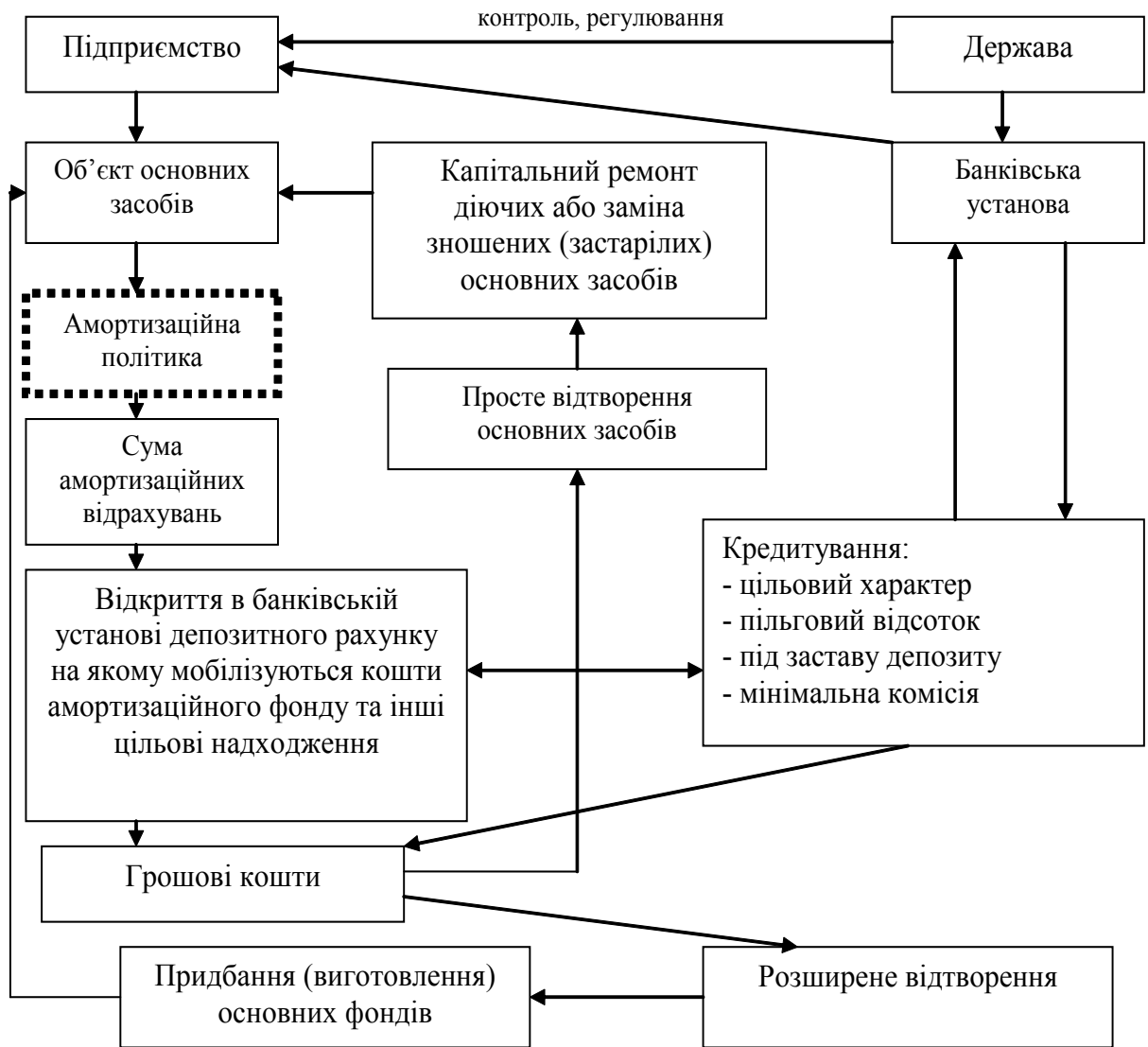

Рис. 1.2 Механізм відтворення основних виробничих засобів сільськогосподарських підприємств

В контексті вищезазначеного варто зауважити, що не всі витрати, пов'язані з утриманням та використанням основних засобів підлягають амортизації. Дані норми чітко встановлені Податковим кодексом України. Розглянемо детальніше об'єкти, що підлягають і не підлягають амортизації.

Дана деталізація зроблена на підставі вимог ст. 144 ПКУ. Перелік витрат, що підлягають амортизації представлено на рисунку 1.3.

Амортизації підлягають (п. 144.1 ПКУ)	
Витрати на придбання ОЗ, НА та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності.	
Витрати на самостійне виготовлення ОЗ вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в т.ч. витрати на оплату зарплати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких ОЗ.	
Витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення ОЗ, що перевищують 10% сукупної балансової вартості всіх груп ОЗ, що підлягають амортизації, на початок звітного року.	
Витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом, а саме: іригацію, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі.	
Капітальні інвестиції, отримані платником податку з бюджету, у вигляді цільового фінансування на придбання об'єкта інвестування (ОЗ, НА) за умови визнання доходів пропорційно сумі нарахованої амортизації по такому об'єкту відповідно до положень пп. 137.2.1 ПКУ.	
Сума переоцінки вартості ОЗ, проведеної відповідно до п. 146.21 ПКУ.	
Вартість безоплатно отриманих об'єктів енергопостачання, газо- і теплозабезпечення, водопостачання, каналізаційних мереж, побудованих споживачами на вимогу спеціалізованих експлуатуючих підприємств згідно з технічними умовами на приєднання до вказаних мереж або об'єктів.	

Рис. 1.3 Об'єкти, що підлягають амортизації згідно вимог ПКУ

Об'єкти витрат, які не підлягають амортизації відповідно до вимог чинного податкового законодавства відносяться до складу витрат відповідного звітного періоду або ж дані витрати здійснюються за рахунок інших передбачених для таких потреб джерел фінансування.

Перелік витрат, які не підлягають амортизації представлено на рисунку 1.4.

Не підлягають амортизації та повністю відносяться до складу витрат за звітний період такі витрати платника податку (п. 144.2 ПКУ)	Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування (п. 144.3 ПКУ)
Витрати на утримання ОЗ, що знаходяться на консервації.	Витрати бюджетів на будівництво та утримання споруд благоустрою та житлових будинків, придбання і збереження бібліотечних і архівних фондів.
Витрати на ліквідацію ОЗ.	
Витрати на придбання сценічно-постановочних предметів вартістю до 5 тис. грн. театральновидовищними підприємствами - платниками податку.	Витрати бюджетів на будівництво та утримання автомобільних доріг загального користування.
Витрати на виробництво національного фільму та придбання майнових прав інтелектуальної власності на національний фільм.	Витрати на придбання та збереження Національного архівного фонду України, а також бібліотечного фонду, що формується та утримується за рахунок бюджетів.
	Вартість гудвілу.
	Витрати на придбання (самостійне виготовлення) та ремонт, а також на реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невикористаних ОЗ.

Рис. 1.4 Об'єкти, що не підлягають амортизації згідно вимог ПКУ

Враховуючи сферу діяльності досліджуваного підприємства, практично усі витрати, які несе дане підприємство, підлягають амортизації. Винятком є лише витрати на утримання основних засобів, що знаходяться на консервації, витрати на ремонт, витрати на покращення технічного стану основних засобів та витрати на ліквідацію основних засобів.

1.2. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Степ»

Сільськогосподарське виробництво є переважаючим видом діяльності у Тернопільській області. Зважаючи на значну кількість земель сільськогосподарського призначення та сприятливі кліматичні умови даний вид діяльності досить стрімко розвивається протягом останнього десятиліття. У галузі рослинництва і тваринництва працюють як великі та середні підприємства так і дрібні фермерські господарства. Досліджуване ТОВ «Степ» є малим підприємством приватної форми власності. Підприємство є самостійною юридичною особою. Зареєстрований капітал ТОВ «Степ» сформований трьома засновниками: Банадига П.Ф. – частка в капіталі 61,69%; Костюк С.П. – частка в капіталі 19,15%; Глинський П.П. – частка в капіталі 19,15%. Згідно статуту підприємство може працювати за такими видами діяльності:

01.11 — Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

01.13 — Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів

01.19 — Вирощування інших однорічних і дворічних культур

01.28 — Вирощування пряних, ароматичних і лікарських культур

01.29 — Вирощування інших багаторічних культур

01.61 — Допоміжна діяльність у рослинництві

01.63 — Післяурожайна діяльність

Підприємство в основному орієнтоване на галузь рослинництва, та зважаючи на його географічне розташування, займається вирощуванням зернобобових культур. Відповідно основна діяльність здійснюється за кодом КВЕД 01.11. Вирощування зернових культур (крім рису) бобових культур і насіння олійних культур.

Виробничі потужності досліджуваного підприємства охарактеризуємо

у таблиці 1.3

Таблиця 1.3

**Наявність і рух продукції сільського господарства
на ТОВ «Степ» за 2019 рік**

№ з/п	Назва виду продукції	Обсяг продукції, наявної на початок року	Обсяг продукції, що надійшла протягом року (включаючи власне виробництво)	Обсяг продукції, що вибула протягом року
1	Культури зернові та зернобобові всього у т.ч:	18666	45402	52886
1.1.	пшениця	7033	29900	33604
1.2	кукурудза на зерно	4382	2457	3991
1.3	ячмінь	-	6845	2957
1.4	жито	-	-	-
1.5	овес	137	386	253
1.6	гречка	1314	434	1318
1.7	сорго	-	-	-
1.8	просо	-	-	-
1.9	культури зернобобові сушені	5800	5380	10763
2	Боби сої	2698	2240	4626
3	Насіння ріпаку й кользи	-	3300	3300
4	Насіння соняшнику	-	1380	1374
	Разом:	21364	52322	62186

Як бачимо з даних представлених у таблиці, підприємство вирощує досить великий спектр зернових та бобових культур. Структура виробництва, в розрізі видів виготовлюваної продукції, представлена на діаграмі (рис. 1.5).

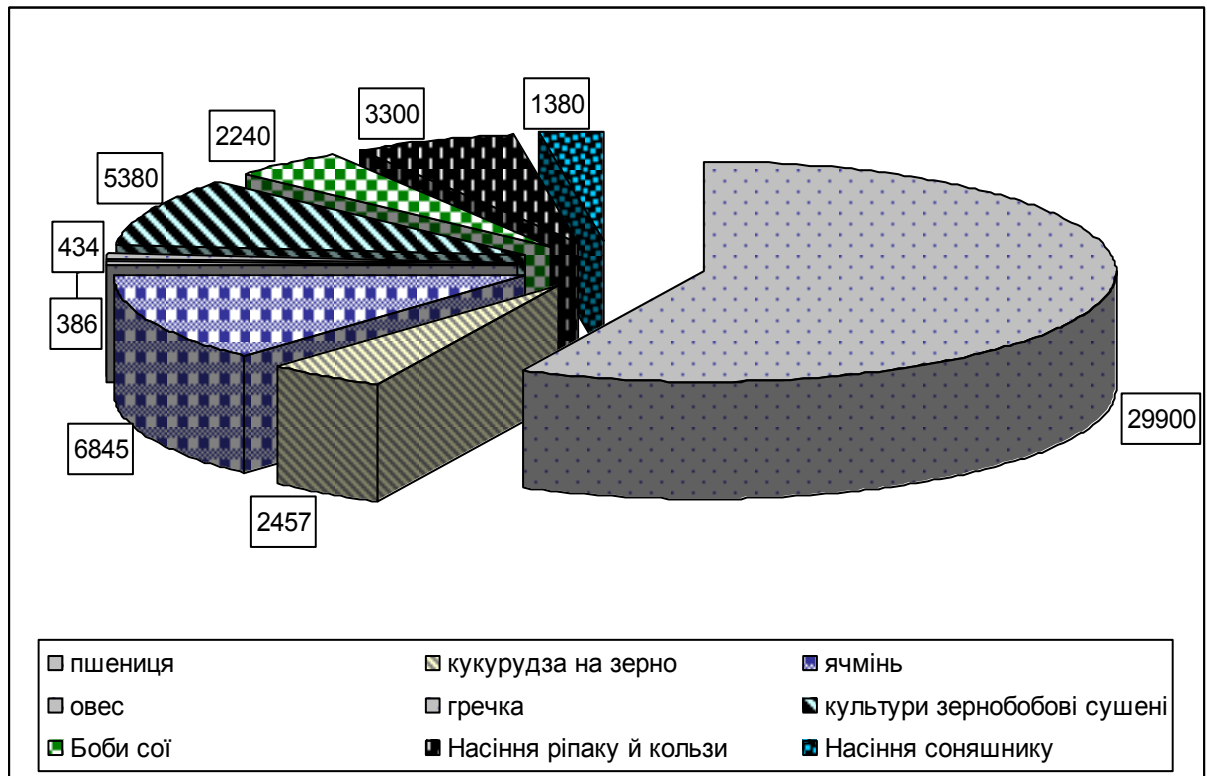

Рис. 1.5 Структура виробництва продукції ТОВ «Степ» за 2019 рік

Переважну частку у структурі продукції, що виробляється ТОВ «Степ» є зернові культури, переважно пшениця (33%), ячмінь (13%) та зернобобові сушені (10%). Протягом останніх років розширилось виробництво насіння ріпаку та бобів сої, що відповідно складає 6,5% та 4,3% від загального обсягу виробництва.

Діяльність підприємства доцільно розглядати через призму показників щодо виробництва продукції рослинництва в Тернопільській області. Згідно статистичних спостережень за 2019 рік обсяг виробництва зернових та зернобобових культур склав 29998,6 тис. ц. Обсяги виробництва на досліджуваному підприємстві складають 0,2 %.

Для якісної оцінки обсягів виробництва в межах регіону та на досліджуваному підприємстві варто розглянути індекси сільськогосподарської продукції у 2020 році (рис. 1.6) [40].

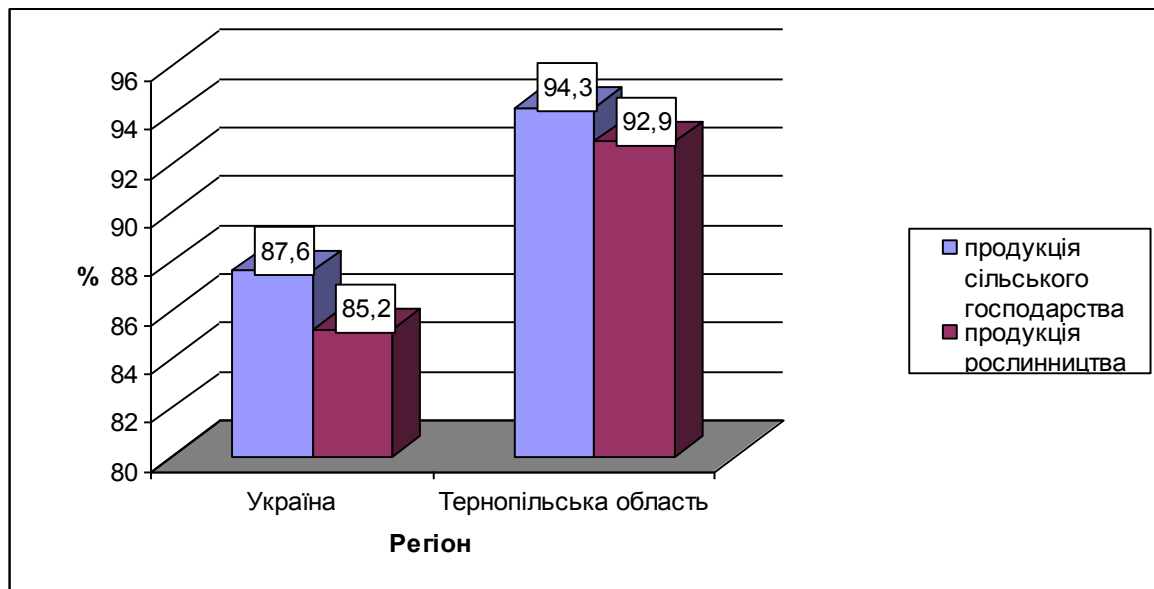

Рис. 1.6 Індекси сільськогосподарської продукції у 2020 році

З представлених на рисунку показників видно, що індекси сільськогосподарської продукції у Тернопільській області дещо вищі за цей показник в цілому по Україні. Це означає, що ціни на дану продукції в Тернопільському регіоні не так сильно знизились, що дає змогу сільськогосподарським виробникам отримати дещо більші прибутки від реалізації.

Зважаючи на об'єкт нашого дослідження, вважаємо за доцільне детально розглянути структуру основних засобів досліджуваного підприємства. Станом на 2020 рік підприємство володіло основними засобами на суму 18290100,30 грн. Специфіка діяльності ТОВ «Степ» вимагає залучення великої кількості різноманітної сільськогосподарської техніки та приміщень для післязбиральної обробки та зберігання продукції, які є одним з найвагоміших чинників для розвитку виробництва, підвищення його ефективності та максимізації прибутку підприємства як в коротко- так в довготривалій перспективі.

Структура основних засобів за їх видами представлена у таблиці 1.4

Структура основних засобів ТОВ «Степ»

№ п/п	Назва об'єктів основних засобів	Вартість, грн
група 3		
1	Склад	4324,44
2	Корівник -склад	43676,84
3	Ангар тік	537305,18
4	Кормоготувальний агр	8059,68
5	Піднавис	175046,84
6	Зерносклад №1	18675,09
7	Ангар з огорожею	312498,09
8	Прохідна	5376,36
9	Гаражні склади з пожар резер	6332,06
10	Склад автозапчастин	11616,53
11	Ремонтна майстерня	118823,72
12	Підвал	35757,71
13	Зерносклад №2	27441,82
14	Адмінбудівля	54536,59
15	Свинарник	12903,05
16	Компл. будівель споруд току	16079,35
17	Буд. заправки колон. та цистер.	11465,17
18	Піднавис з сушаркою	1458411,98
19	Корівник	661564,72
група 4		
1	Автоприцеп	1946,00
2	Дискова борона	74056,04
3	САЗ-3507 7768	8648,88
4	Дискова УДА-4,5-2	56758,28
5	Подрібнювач ПН-2,0	25946,64
6	САЗ-3507 4903	8648,88
7	Сушарка S-23 РК	322412,95
8	Сівалка SS-27	913038,48
9	Курсовказувач	17568,04
10	Погрузчик борт	17494,52
11	Сепаратор	200383,74
12	Оприскувач	810832,50
13	Транспортер шнековий	26108,81
14	Прес	141733,52
15	Сівалка	182888,14
16	Прицеп автом	9008,89
17	Плуг ПЛН-4-35	1220,57
18	Плуг ПЛН-5-35	1830,32
19	Культиватор УСМК-5,4	3660,64
20	Кормодробілка КДУ-20	1952,48

Продовження таблиці 1.4

21	Катки ЗККШ-6. (2шт)	4196,87
22	Сівалка СЗТ-3,6	2440,07
23	Сівалка ССТ-12	2946,02
24	Борона дискова БДТ-7	4026,05
25	Сцепка СП-11	2141,65
26	Жижерозкидач ЗЖВ-3,2	1463,82
27	Токарний станок	8960,24
28	Прицеп І ПТС-2	1110,30
29	Прицеп 2ПТС-4	1463,82
30	Прицеп ПСЕ-12,5	1585,99
31	Прицеп 2 ПТС-4 (2шт)	3660,64
32	Протруювач ПС-10А	2440,07
33	Вороочисник ОВС-25	4587,15
34	Вороочисник ВІМ-4	867,05
35	Зернопогрузчик ЗМ-60	1220,57
36	Луцильний ЛДГ-10М	205951,46
37	Навантажувач JCB 535-125	535149,45
38	Сівалка	1716099,96
39	Уда-4,5	144147,64
40	Теплогенератор	756777,00
група 5		
1	Комбайн Вольво	43676,84
2	Комбайн М-41	237844,20
3	Трактор Т-150К	38919,96
4	Трактор Т-170	107138,00
5	Трактор SK-35	180454,56
6	Автомобіль Рено	149282,91
7	Трактор МТЗ-82	10370,01
8	Трактор ЮМЗ-6	9515,93
9	Комбайн Нива-5	12200,33
10	Комбайн Нива-5	15860,96
11	Комбайн Нива-5	15860,96
12	Автомобіль Газ-3307 1224	14759,31
13	Автомобіль саз-3507 4106/0637	13621,99
14	Автомобіль саз-3507 0408/0655	15529,06
15	Автомобіль саз-3503 7316/4053	8906,18
16	Автомобіль КАМАЗ	9729,99
17	Трактор ХТЗ -17221-21	1171202,14
18	Комбайн Джон Дір 1177	216222,00
19	Комбайн НЕВ Холанд	5202504,57
20	Автомобіль НІССАН	818886,77
Всього		18290100,30

Як видно з таблиці, найчисельнішою за кількістю об'єктів основних засобів є група 4 машини та обладнання. За аналізований період, основні засоби займають в середньому 50 % у структурі активів досліджуваного підприємства. Це свідчить про те, що ТОВ «Степ» в достатній мірі забезпечений власними основними засобами. Динаміку складу структури активів досліджуваного підприємства та місце в них основних засобів розглянемо проаналізувавши дані таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Склад та структура активів ТОВ «Степ»

Назва статті активів	Станом на 2017 рік		Станом на 2018 рік		Станом на 2019 рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Необоротні активи	10380,2	43,8	17101,5	53,7	17101,5	52,6
в т.ч. основні засоби	10380,2	43,8	17101,5	53,7	17101,5	52,6
Оборотні активи	13302,2	56,2	14718,5	46,3	14896,5	47,4
<i>Всього активів</i>	<i>23682,4</i>	<i>100</i>	<i>31820,0</i>	<i>100</i>	<i>32489,2</i>	<i>100</i>

Дані таблиці свідчать про те, що підприємство за останніх два роки наростило свою матеріально-технічну базу і частка основних засобів у структурі активів зросла з 43,8% до 53,7%. На нашу думку, збільшення частки основних фондів на 10% є досить суттєвим та створило додаткові можливості для збільшення обсягів виробництва продукції в майбутніх періодах. Про показники технічного стану основних засобів та ефективність їх використання у виробничому процесі детальніше зупинимось у розділі 3 даного дослідження.

Для детальної економічної характеристики ТОВ «Степ» поряд з аналізом активів підприємства, доречно також оцінити склад та структуру джерел їх утворення (табл. 1.6).

Склад та структура пасивів ТОВ «Степ»

Назва статті активів	Станом на 2017 рік		Станом на 2018 рік		Станом на 2019 рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Власний капітал	22702,3	95,8	28248,2	88,7	29283,1	90,1
Залучений капітал	980,1	4,2	3571,8	11,3	3206,1	9,9
Довгострокові позики	714,7	3,0	3571,8	11,3	2729,7	8,4
Короткострокові позики	265,4	1,2	-	-	476,4	1,5
<i>Всього пасивів</i>	<i>23682,4</i>	<i>100</i>	<i>31820,0</i>	<i>100</i>	<i>32489,2</i>	<i>100</i>

За даними таблиці бачимо, що активи підприємства в основному утворені за рахунок власного капіталу (в середньому 91,5% за аналізований період), що вкладений власниками ТОВ «Степ» у відповідних частках, як згадані вище. Залучений капітал в основному представлений довгостроковими позиками, які підприємство оформляло для придбання нової техніки. Однак у 2019 році частка довгострокових позик у структурі капіталу помітно зменшилась, що свідчить про виконання підприємством своїх зобов'язань перед кредиторами.

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретичні аспекти процесі відтворення основних засобів можемо зробити наступні висновки.

Вивченню питанням щодо формування резервів на відновлення основних засобів присвячено чимало наукових праць. Разом з тим основні підходи до визначення понять резерву, простого та розширеного відтворення ґрунтуються на визначеннях, які є в нормативно-правових актах.

На нашу думку, серед існуючих варіантів формування резервів на відновлення основних засобів підприємства найменш ризиковими є власні джерела які включають: частину нерозподіленого прибутку, який направляється на формування резервного фонду та амортизаційні відрахування. Дані складові фінансових ресурсів практично в однаковій мірі забезпечують надходження грошових коштів, які будуть направлені на відновлення основних фондів.

На сучасно етапі господарювання вітчизняні підприємства мають доволі багато самостійності у вирішенні питань щодо створення резерву на відновлення основних засобів.

Аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Степ» дає підстави стверджувати, що дане підприємство є прибутковим та має достатньо потужностей для нарощування обсягів виробництва та розвитку. Зважаючи на те, що підприємство є виробником сільськогосподарської продукції в галузі рослинництва, останнє володіє значною кількістю основних засобів. Питання створення резерву на відновлення основних фондів для даного підприємства є досить актуальним. Аналіз джерел утворення майна підприємства дає підстави говорити про те, що підприємство має достатньо власних можливостей для створення резерву з метою акумулювання фінансових ресурсів на модернізації виробництва та оновлення основних засобів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Особливості побудови облікових процедур щодо відновлення основних засобів підприємства

Належна організація бухгалтерського обліку є основою ефективного інформаційного забезпечення процесу управління підприємством. Основні засоби займають левову частку активів сільськогосподарських підприємств, тому питання організації обліку основних засобів є надзвичайно актуальним. Розкрита в обліковій політиці інформація стосовно основних засобів, особливо в частині їх амортизації дає змогу приймати ефективні управлінські рішення щодо управління цими активами.

Одним з важливих елементів організації бухгалтерського обліку та побудови облікової політики підприємства є амортизаційна політика, що дає змогу оптимізувати використання альтернативних методик та процедур нарахування амортизації та накопичення грошових коштів, з їх подальшим використанням для відновлення основних засобів. Послідовність формування амортизаційної політики представлена на рисунку 2.1.

Формування інформації про основні засоби в бухгалтерському обліку базується на законодавчих та правових нормах, зокрема це положення П(С)БО 7 та Податковий кодекс України. Саме зазначені документи є основою для вибору та обґрунтування елементів амортизаційної політики підприємства. Діні документи містять однозначні тлумачення понять, щодо методів амортизації та особливості їх застосування суб'єктами господарювання.

Рис. 2.1. Послідовність формування амортизаційної політики підприємства

В П(С)БО 7 представлені усі методи нарахування амортизації з детальним тлумаченням щодо застосування кожного з них та наявних переваг та недоліків у їх використанні підприємствами. Відповідно до даного стандарту таких методів на сьогодні є п'ять, вони представлені на рисунку 2.2.

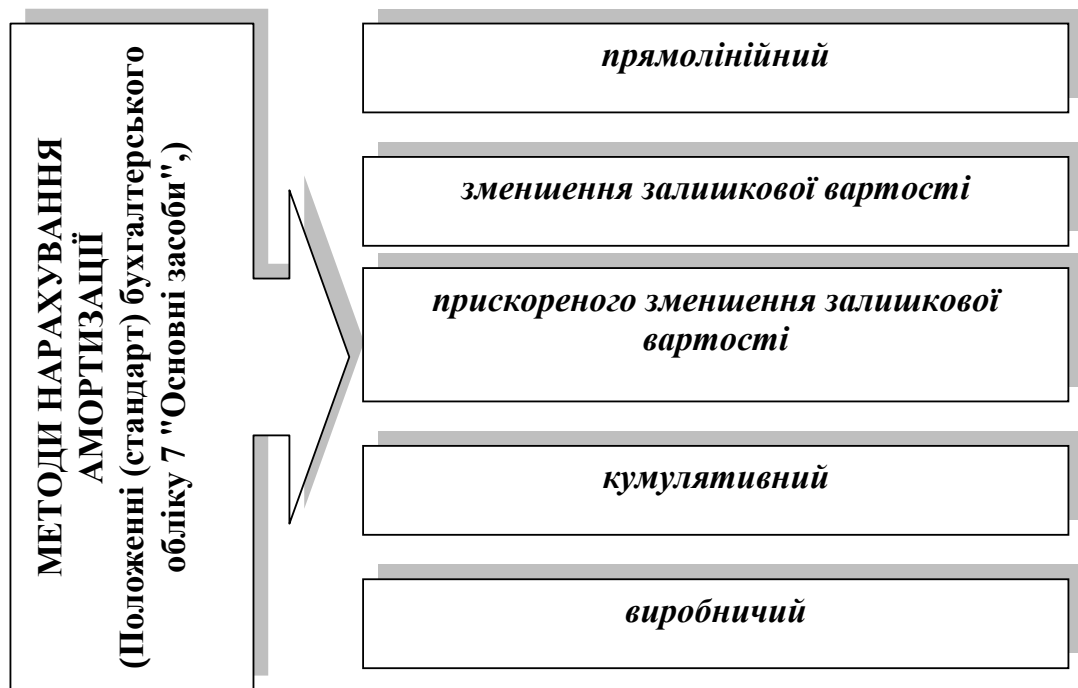

Рис. 2.2 Методи нарахування амортизації

Сутність зазначених методів полягає у наступному. Прямолінійний метод амортизації передбачає рівномірне нарахування суми амортизаційних відрахувань протягом всього терміну корисного виростання активу. В процесі його використання суму амортизації обчислюють за такими формулами:

$$\text{Річна сума амортизації} = \frac{\text{Вартість, що амортизується}}{\text{Строк корисного використання}} \quad (2.1)$$

$$\text{Місячна сума амортизації} = \frac{\text{Річна сума амортизації}}{12} \quad (2.2)$$

Даний метод є найпростішим у застосуванні.

Наступним розглянемо метод зменшення залишкової вартості. Сутність його полягає в тому, що суму амортизації визначають як добуток залишкової вартості та норми амортизації. Методика використання даних розрахунків здійснюється з використанням наступних формул:

$$РСА = ЗВ \text{ або } ПВ \times РНА \quad (2.3)$$

$$PHA = \left(1 - \sqrt[K]{\frac{ЛВ}{ПВ}}\right) \times 100 \quad (2.4)$$

$$MCA = \frac{PCA}{12} \quad (2.5)$$

де,

PCA – річна сума амортизації;

$ЗВ$ – залишкова вартість об'єкта на початок звітнього року;

$ПВ$ – первісна вартість на дату початку нарахування амортизації;

$ЛВ$ – ліквідаційна вартість;

PHA – річна норма амортизації;

K – кількість років;

MCA – місячна сума амортизації

Наступним є метод прискореного зменшення залишкової вартості. Суть методу є аналогічною до попереднього, але при розрахунках річна норма амортизації множить на два. Методика використання представлена формулами:

$$PCA = ЗВ \text{ або } ПВ \times PHA \quad (2.6)$$

$$PHA = \frac{100}{\text{Строк корисного використання}} \times 2 \quad (2.7)$$

$$MCA = \frac{PCA}{12} \quad (2.8)$$

Четвертим методом, який використовують для нарахування амортизації є кумулятивний метод. Суть його полягає у використанні кумулятивного коефіцієнта при визначенні суми амортизаційних відрахувань. Для реалізації цієї методики використовують формули:

$$PCA = BA \times K_k \quad (2.9)$$

$$K_k = \frac{K_p}{C_{чр}} \quad (2.10)$$

$$MCA = \frac{PCA}{12} \quad (2.11)$$

де,

BA – вартість, що амортизується;

K_k – кумулятивний коефіцієнт;

K_p – кількість років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта;

$С_{чр}$ – сума числа років корисного використання об'єкта.

П'ятим методом нарахування амортизації є виробничий метод. Для його використання необхідно враховувати обсяги виробництва продукції. Нарухування амортизації здійснюється з використанням формул:

$$MCA = ОП \times Bca \quad (2.12)$$

$$Bca = \frac{BA}{ЗОП} \quad (2.13)$$

де,

$ОП$ – фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг);

Bca – виробнича ставка амортизації;

BA – вартість, що амортизується;

$ЗОП$ – загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

В залежності від стратегічних напрямів розвитку підприємства та його цілей, використовуються різні методи амортизації та їх поєднання. Це відображено на рисунку 2.3.

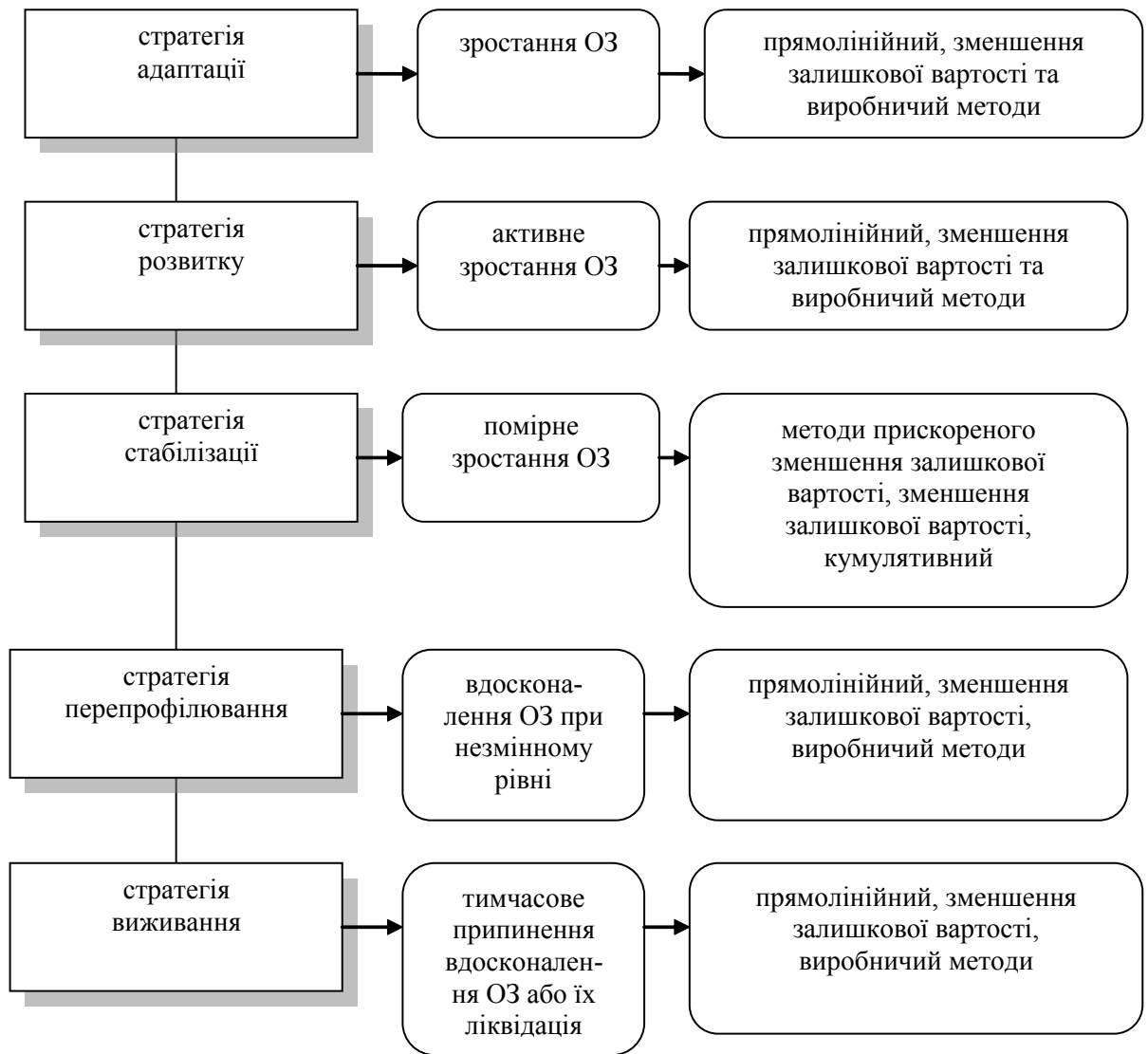

Рис. 2.3 Вибір методів нарахування амортизації з урахуванням стратегії діяльності підприємства

Організація обліку основних засобів в частині нарахування амортизації вимагає розгляду класифікаційних груп основних засобів в розрізі яких застосовується той чи інший метод нарахування амортизації та використання для їх обліку відповідних бухгалтерських рахунків.

Детальна класифікація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів відповідно до ПКУ представлена у таблиці 2.1

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років	Рахунки бухгалтерського обліку
група 1 - земельні ділянки	-	101
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15	102
група 3 - будівлі,	20	103
споруди,	15	
передавальні пристрої	10	
група 4 - машини та обладнання	5	104
з них:		
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2	
група 5 - транспортні засоби	5	105
група 6 - інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4	106
група 7 - тварини	6	107
група 8 - багаторічні насадження	10	108
група 9 - інші основні засоби	12	109
група 10 - бібліотечні фонди	-	111
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-	112
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5	113
група 13 - природні ресурси	-	114
група 14 - інвентарна тара	6	115
група 15 - предмети прокату	5	116
група 16 - довгострокові біологічні активи	7	16

Відповідно до представленої класифікації до кожної групи основних засобів можна застосовувати один з методів амортизації передбачені нормативно-правовими актами. Наведемо у таблиці 2.2. методи амортизації, які застосовуються для кожної з груп основних засобів та інших необоротних активів

Застосування методів амортизації в розрізі груп основних засобів

Група основних засобів та інших необоротних активів	Методи нарахування амортизації				
	Прямолінійний	Зменшення залишкової вартості	Прискорене зменшення залишкової вартості	Кумулятивний	Виробничий
1	-	-	-	-	-
2	+	+	-	+	+
3	+	+	-	+	+
4	+	+	+	+	+
5	+	+	+	+	+
6	+	+	-	+	+
7	+	+	-	+	+
8	+	+	-	+	+
9	+	-	-	-	+
10	Використовується один із методів, встановлених п. 145.1.6 ПКУ				
11					
12	+	-	-	-	+
13	-	-	-	-	-
14	+	-	-	-	+
15	+	-	-	-	+
16	+	+	-	+	+

У попередньому питанні зазначено, що до складу основних засобів ТОВ «Степ» входять група 3, 4, 5. відповідно до представленої таблиці бачимо що до даних груп можливе застосування усіх п'яти методів нарахування амортизації. Підприємство в процесі формування облікової політики самостійно обирає найоптимальніші з них, враховуючи специфічні особливості своєї діяльності та стратегію розвитку підприємства.

Підсумовуючи викладене можемо стверджувати, що підґрунтям ефективного формування резервів на відновлення основних засобів є якісно побудована система організації обліку.

2.2. Методичні прийоми відображення в обліку формування резервів на відновлення основних засобів

Методику формування фінансових ресурсів на відновлення основних засобів на досліджуваному підприємстві будемо розглядати за двома напрямками, які були описані в попередньому розділі, а саме: облікові процедури щодо амортизації основних засобів та облік розподілу та використання частини невикористаного прибутку. Разом з тим, варто також звернути увагу на особливості облікового відображення цих процесів на сільськогосподарських підприємствах, оскільки досліджуване підприємство працює саме в цій галузі.

На нашу думку, досліджувати методичні прийоми обліку амортизації та розподілу прибутку доцільно в розрізі усіх елементів методу бухгалтерського обліку.

В бухгалтерському обліку порядок нарахування амортизації та її використання на відновлення основних засобів визначається положеннями (С)БО 7. Відповідного до даного документу, перенесення частини вартості об'єкта основного засобу на готову продукцію відбувається після введення його в експлуатацію. В системі бухгалтерського обліку амортизація є елементом витрат, величина яких визначається залежно від обраного методу нарахування амортизації на відповідний об'єкт основних засобів. Нараховується амортизація щомісяця з моменту введення об'єкта експлуатацію та протягом усього терміну його корисного використання. Строк корисного використання суттєво впливає на величину амортизаційних відрахувань та як наслідок на фінансовий результат діяльності підприємства. На сучасному етапі господарювання сільськогосподарські підприємства при визначенні строку корисного використання об'єктів основних засобів, особливо виробничого призначення, зважають не лише на їх фізичний знос

але й моральний знос таких об'єктів. При цьому ключовим є завдання оптимально визначити економічно доцільний термін використання об'єкта та прийняти його як термін корисного використання. Варто зауважити, що термін експлуатації може переглядатись за наявності економічно обґрунтованих підстав.

Інформація про суми нарахованого зносу узагальнюється на рахунку 13 в розрізі рахунків другого та третього порядку відповідно до груп основних засобів. Кореспонденція рахунків за типовими операціями, які на ньому відображаються наведена у таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Типова кореспонденція за рахунком 13

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Нарахована амортизація на об'єкти основних засобів:		
- виробничого призначення	23	131
- загальновиробничого призначення	91	131
- адміністративного призначення	92	131
- що забезпечують збут продукції	93	131

Як бачимо з таблиці, вітчизняна облікова практика (так само як і міжнародна) передбачає спрощений облік амортизації. Окремі автори пропонують діючий механізм доповнити ще операціями зі створення амортизаційного фонду [50].

Відповідні бухгалтерські проведення зображені на рисунку 2.4.

На сільськогосподарських підприємствах, до яких відноситься і досліджуване ТОВ «Степ», інформація про нарахований знос узагальнюється у Журналі № 4 с.г.

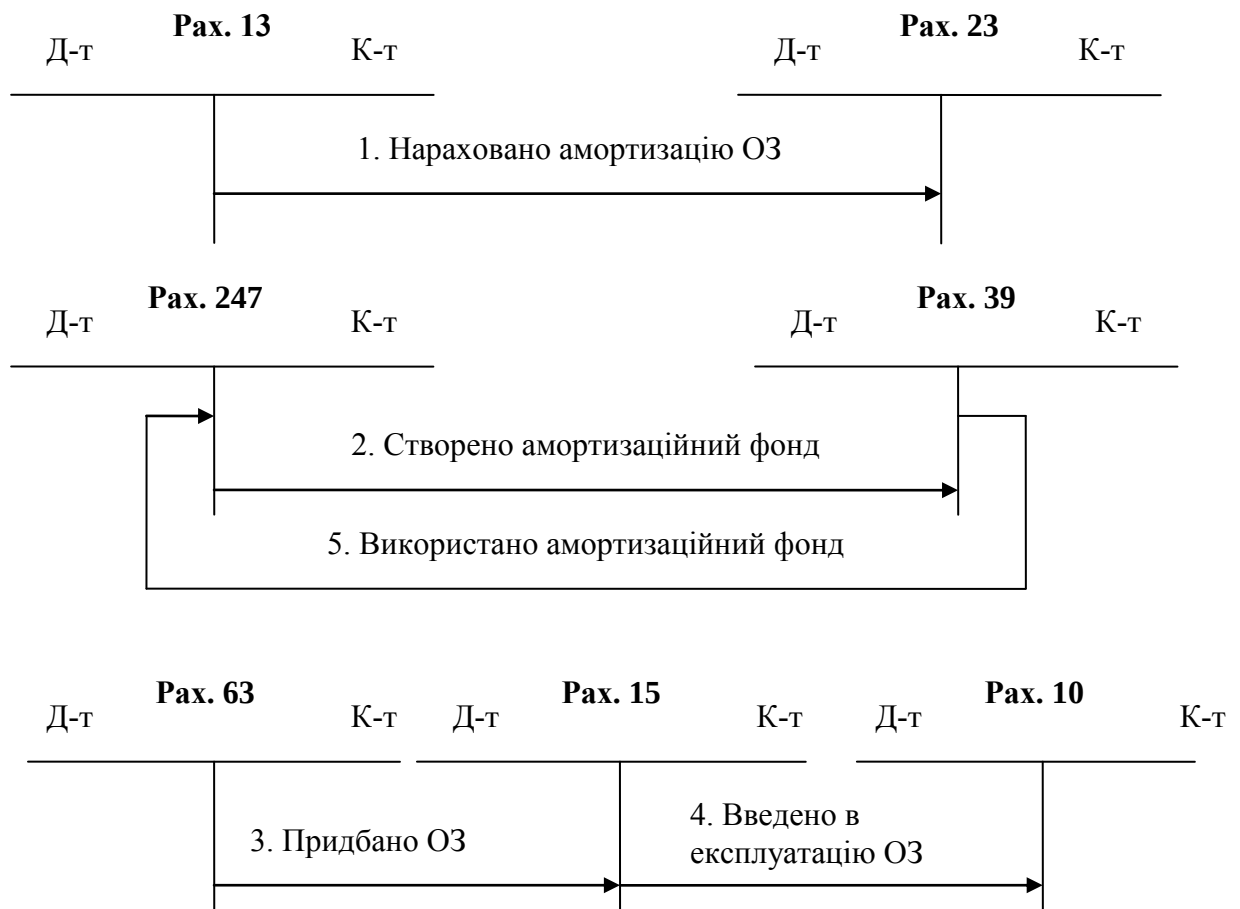

Рис. 2.4 Створення амортизаційного фонду

У звітності інформація про нараховану за звітний період амортизацію та зміну вартості основних засобів розкривається у формі №1 Баланс в розрізі статей 1010, 1011 та 1012 та у Формі №2 Звіт про фінансові результати у складі статті 2050.

Деталізована інформація про введення в експлуатацію нових об'єктів основних засобів та суми нарахованої амортизації представлені в розділі Основні засоби. Окрім того у Примітках передбачено окремий розділ тринадцятий, який деталізує напрями за якими використовуються суми з амортизаційного фонду.

Оскільки досліджуване ТОВ «Степ» відповідає критеріям малого підприємства, то воно формує звітність відповідно до П(С)БО 25. У спрощеному фінансовому звіті така деталізація не передбачена. Разом з тим, даний суб'єкт господарювання подає звіт за формою 50-сг, який також передбачає розкриття інформації про суми нарахованої амортизації. Дана інформація міститься в першому розділі звіту, частині 1.1. в якій наводяться суми амортизації як складової інших загальновиробничих витрат в розрізі усіх видів продукції рослинництва, яка виготовляється на досліджуваному підприємстві.

Фінансові ресурси на реконструкцію та ремонт основних засобів, а також на придбання нових об'єктів основних засобів, акумулюються у складі резервного фонду, що створюється за рахунок частини прибутку підприємства. На нашу думку, розгляд методичних прийомів відображення в бухгалтерському обліку створення резервного фонду доцільно розпочати з розкриття методики обліку нерозподіленого прибутку. Пов'язано це насамперед з тим що відображення в системі рахунків інформації про прибуток має певні особливості, а саме кінцевий фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання фактично обліковується з використанням двох рахунків. Це рахунок 44 та рахунок 79. Розглянемо це детальніше. Підсумковий фінансовий результат діяльності підприємства визначається, відповідно до передбаченої П(С)БО методики, шляхом порівняння доходів та витрат звітного періоду. Акумулювання інформації про доходи та витрати відбувається протягом року та наростаючим підсумком відображається на рахунку 79. За дебетом даного рахунка накопичуються усі витрати підприємства, за кредитом – доходи (див рис. 2.5).

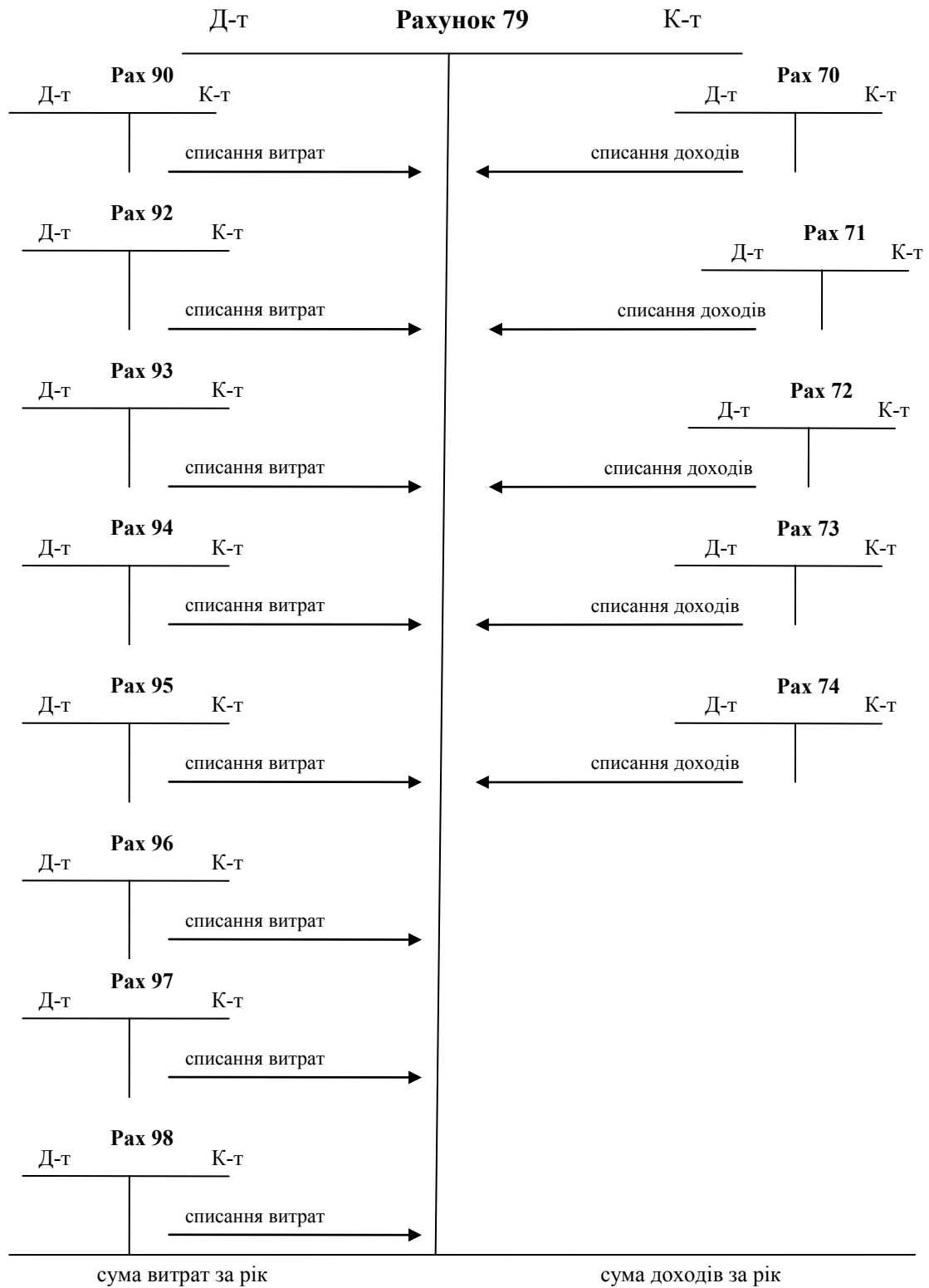

Рис.2.5. Операції з рахунком фінансових результатів

Даний рахунок, використовуючись цілий рік у кореспонденції з рахунками доходів та витрат закривається лише в кінці календарного року.

Відповідно якщо сума доходів перевищує суму витрат то підприємство має прибуток, якщо навпаки то збиток.

Саме перед складанням річної фінансової звітності і використовується рахунок 44 на який переноситься інформація з рахунку 79 про фінансові результати діяльності. Відображається це проведеннями: Дт 79 – Кт 441 (прибуток) або Дт 442 – Кт 79 (збиток).

Операції з розподілу прибутку уже відображаються на рахунку 44 у кореспонденції з відповідними рахунками за напрямками використання прибутку. Чинними законодавчими та нормативно-правовими актами передбачено, що прибуток використовується за двома напрямками – виплата винагороди власникам та поповнення капіталу (в розрізі видів капіталу). Використання часток прибутку на поповнення капіталу, здійснюється за рішенням власників, як правило ця процедура чітко прописана в установчих документах підприємства та в наказі про облікову політику. Використання прибутку на інші цілі законодавством не передбачено.

В контексті вищезазначеного варто зауважити, що рахунок 44 призначений також і для накопичення суми прибутку. Тобто підприємство може на ньому залишати суми прибутку які були не використані у звітному році. На практиці, суб'єкти господарювання не завжди використовують прибуток на виплату винагороди власникам чи поповнення капіталу, а можуть накопичувати його протягом кількох звітних періодів. У такому випадку прибуток відображається як нерозподілений прибуток попередніх звітних періодів і є частиною власного капіталу підприємства.

Типові операції з використання та розподілу прибутку та відображення їх в системі рахунків бухгалтерського обліку представлено у таблиці 2.4.

Далі деталізуємо розкриття інформації про результати фінансово-господарської діяльності та прибуток підприємства у формах фінансової звітності.

**Відображення типових операцій з розподілу та використання прибутку
на рахунках бухгалтерського обліку**

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Списання фінансового результату від основної діяльності до складу нерозподіленого прибутку	791	441
2	Збільшення Статутного капіталу за рахунок реінвестування прибутку	441	40
3	Використання прибутку нерозподіленого при формуванні (збільшенні) Пайового капіталу споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, передбачених установчими документами	441	41
4	Збільшення Додаткового капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку	441	42
5	Вартість анульованих або переданих акцій (часток) списується за рахунок прибутку нерозподіленого	441	45
6	Нараховано дивіденди власникам	443	671
7	Нараховано податок на прибуток з суми дивідендів	671	641
8	Проведено відрахування до резервного капіталу	443	43
9	Відображення фінансового результату від основної діяльності у випадку збитковості	442	791
10	Списання непокритого збитку за рахунок Пайового капіталу від основної діяльності	41	442
11	Збитки списані за рахунок Додаткового капіталу	42	442
12	Використання Резервного капіталу на збільшення прибутку нерозподіленого	43	441
13	Непокриті збитки від основної діяльності списано за рахунок нерозподіленого прибутку	441	442
14	Фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників	45	441

Для розкриття інформації про фінансові результати передбачено окремий звіт – це Звіт про фінансові результати Ф.№2 у якому деталізуються статті доходів та витрат за видами діяльності підприємства. Інформація про суми прибутків чи збитків за календарний рік представлена і Балансі та Звіті про власний капітал. Останній власне і деталізує напрями використання прибутку або його накопичення підприємством.

2.3. Аудит процесів відновлення основних засобів

Важливість процесу створення резервів для відновлення основних засобів вимагає від суб'єктів господарювання використовувати сучасні методики контролю даних операцій. Досліджуване ТзОВ «Степ» є приватним підприємством, тому оптимальним варіантом буде проведення аудиту. Саме незалежний контроль дасть змогу об'єктивно виявити та оцінити існуючі ризики та проблемні ситуації в реалізації процесів створення резервів на відновлення основних фондів.

Питання створення резервів потребує детальної перевірки використовуваних методик нарахування амортизації, а також підходів до розподілу та використання прибутку.

В процесі перевірки зазначених об'єктів слід застосовувати напрацьовані методики та підходи. Застосування якісних та ефективних аудиторських процедур великою мірою впливає на його результати та, як наслідок, на прийняті суб'єктом господарювання управлінські рішення стосовно створення резерві фінансових ресурсів на відтворення основних фондів.

На нашу думку, контрольні процедури щодо створення резервів необхідно розпочинати саме з аудиту нарахування амортизації основних засобів, оскільки будучи суттєвою статтею витрат суми амортизаційних відрахувань впливаю на величину фінансових результатів діяльності підприємства.

Завдання аудиту, етапи його проведення та конкретні аудиторські процедури, що будуть застосовуватись в процесі аудиту нарахування амортизації представлені в табл. 2.5.

Організація проведення аудиту амортизації необоротних активів

№ з/п	Завдання	Перелік аудиторських процедур
Підготовчий етап		
1	Попереднє знайомство з підприємством-клієнтом; оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку; визначення аудиторського ризику суттєвості; планування аудиту амортизації основних засобів.	Обмін листами; укладання договору; ознайомлення з діяльністю підприємства; опитування й тестування керівництва підприємства й персоналу; вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, спостереження; ознайомлення з обліковою політикою підприємства в частині організації обліку основних засобів у ревізованому звітному періоді, її змінами в порівнянні з попереднім періодом.
Основний етап		
2	Впевнитись у наявності основних засобів прийнятих до обліку	Фактична перевірка наявності основних засобів
3	Впевнитись у відповідності методів нарахування амортизації основних засобів чинному законодавству та обліковій політиці, у забезпеченні незмінних визначених методів протягом звітного періоду; впевнитись у правильності: застосування норм амортизації основних засобів, початку та закінчення нарахування амортизації основних засобів, встановлення строку корисної експлуатації; впевнитись у наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів.	Контроль дотримання чинного законодавства щодо амортизації основних засобів
4	Впевнитись у правильності визначення вартості що амортизується; перевірити щомісячне нарахування амортизації.	Аудит нарахування амортизації основних засобів
5	Впевнитись у правильності та повноті відображення амортизації основних засобів на бухгалтерських рахунках, та у відповідності даних регістрів аналітичного і синтетичного обліку даним Головної книги та звітності.	Перевірка правильності відображення амортизації основних засобів в облікових регістрах та звітності
Заключний етап		
6	Підготовка і складання аудиторського висновку та звіту.	Здійснення процедур по систематизації та обґрунтуванню інформації.

Методичні прийоми правильності нарахування амортизації полягають в перевірці математичних розрахунків щодо визначення суми амортизації за

кожним з використовуваних методів, правильність відображення сум амортизації на рахунках бухгалтерського обліку, а саме віднесення їх до відповідного виду витрат, правильність первинної документальної фіксації нарахування амортизації та узагальнення цих даних в облікових регістрах, оправданість використовуваних методик та відповідність їх сфері діяльності суб'єкта господарювання. В процесі аудиту нарахування амортизації основних засобів керуються вимогами таких документів як П(С)БО 7, П(С)БО 16, П(С)БО 28, МСФЗ 13, МСБО 16, МСБО 36. Особливу увагу слід приділити документуванню та правильності відображення операцій за рахунками 10, 13 та тими, які з ними кореспондують.

Аудит розподілу та використання прибутку передбачає використання загальних та спеціальних методик, що застосовуються в аудиторській практиці. Методика аудиту розподілу прибутку розпочинається з перевірки правильності визначення фінансових результатів діяльності. Як і до попереднього об'єкту аудиту, тут застосовуються документальні перевірки, оцінюється правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку доходів та витрат та правильність визначення фінансового результату та його відображення у фінансовій звітності.. особливу увагу варто приділити перевірці податкових розрахунків, нарахуванню та сплати податку на прибуток.

В процесі аудиту формування та розподілу прибутку керуються вимогами таких документів як П(С)БО 1, П(С)БО 15, П(С)БО 16, П(С)БО 17, МСБО 12. Особливу увагу слід приділити документуванню та правильності відображення операцій за рахунками класу 7, та класу 9, рахунку 44.

Після перевірки достовірності формування та визначення прибутку, перевіряють правильність його розподілу. На даному етапі аудиту необхідно особливу увагу звернути на положення установчих документів та наказу про облікову подіти. Оскільки, як зазначалось у попередньому розділі, саме у цих документах суб'єкт господарювання, маючи юридично закріплену самостійність у вирішенні цих питань, визначає напрями розподілу прибутку

в тому числі і на формування резервів на відновлення основних засобів. Розподіл прибутку після оподаткування представлено на рисунку 2.6.

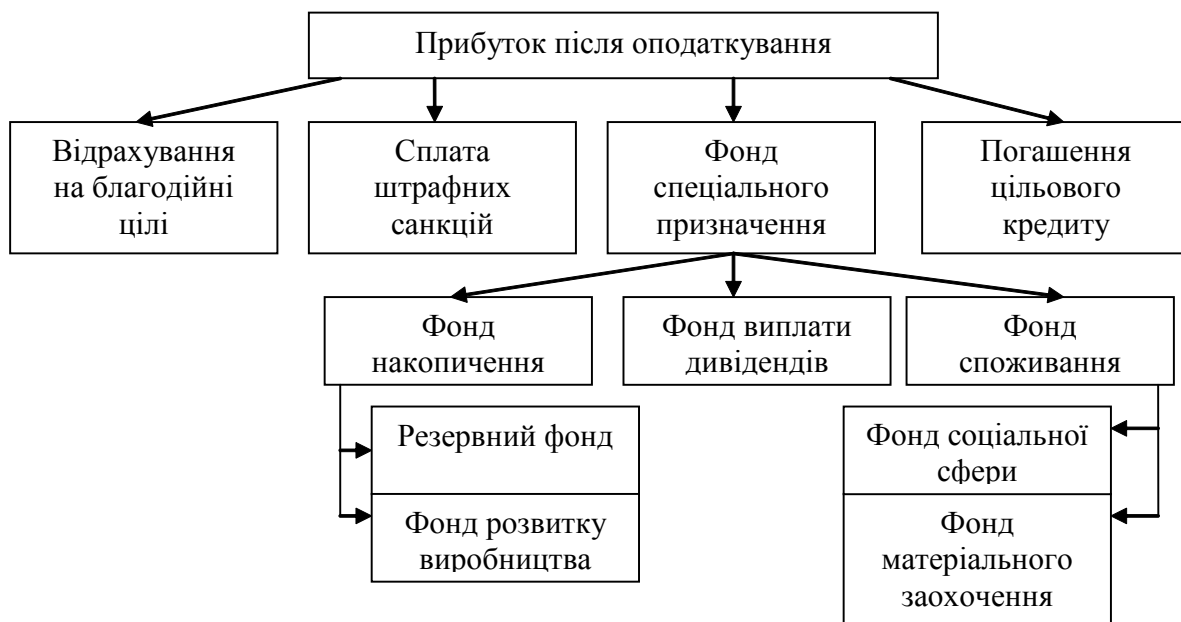

Рис. 2.6 Напрями розподілу чистого прибутку

Як бачимо формування резервів на відновлення основних засобів, один із багатьох напрямів на які спрямовується чистий прибуток підприємства. В контексті контрольних процедур щодо формування таких резервів особливій перевірці підлягають документи, які регламентують напрями використання прибутку, визначення величини часток для кожного з напрямів та їх обґрунтованість.

Прибуток, будучи важливою складовою капіталу та джерелом формування резервів на відновлення основних засобів, потребує застосування детальних контрольних процедур щодо правильності його формування та розподілу.

Висновки до розділу 2

Належна організація бухгалтерського обліку є основою ефективного інформаційного забезпечення процесу управління підприємством. Одним з важливих елементів організації бухгалтерського обліку та побудови облікової політики підприємства є амортизаційна політика, що дає змогу оптимізувати використання альтернативних методик та процедур нарахування амортизації та накопичення грошових коштів, з їх подальшим використанням для відновлення основних засобів. Не менш важливим є процес організації бухгалтерського обліку щодо формування прибутку підприємства та напрямів його використання.

Формування вищезазначеної інформації в бухгалтерському обліку базується на законодавчих та правових нормах, зокрема це положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», П(С)БО 1, П(С)БО 7, П(С)БО 15, П(С)БО 16, Податковий та Господарський кодекси України.

Методику формування фінансових ресурсів на відновлення основних засобів на досліджуваному підприємстві слід розглядати за двома напрямками: облікові процедури щодо амортизації основних засобів та облік розподілу та використання частини невикористаного прибутку. В системі бухгалтерського обліку амортизація є елементом витрат, величина яких визначається залежно від обраного методу нарахування амортизації на відповідний об'єкт основних засобів. При цьому, важливою складовою процесу нарахування амортизації є визначення економічно обґрунтованого терміну корисного використання об'єктів основних засобів.

Фінансові ресурси на реконструкцію та ремонт основних засобів, а також на придбання нових об'єктів основних засобів, акумулюються у складі резервного фонду, що створюється за рахунок частини прибутку підприємства. В системі рахунків бухгалтерського обліку, інформація про фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання фактично обліковується з використанням двох рахунків: рахунок 44 та рахунок 79. при

цьому рахунок 79 призначений для акумулювання інформації про доходи та витрат звітного періоду та визначення фінансового результату – прибутку чи збитку. В свою чергу на рахунку 44 обліковується уже результативний показник, тобто з рахунку 79 переноситься сума прибутку або збитку та відображаються операції з подальшим розподілом прибутку (за чітко визначеними напрямками).

Важливе місце у процесі формування резервів на відновлення основних засобів займає контроль цих процесів. Саме незалежна перевірка використовуваних методик нарахування амортизації, а також підходів до розподілу та використання прибутку, дасть змогу об'єктивно виявити та оцінити існуючі ризики та проблемні ситуації.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ДЛЯ ЇХ ВІДНОВЛЕННЯ

3.1. Організація аналітичних процедур щодо виявлення та оцінки резервів на відновлення основних засобів підприємства

Реалізація процесів простого та розширеного відтворення потребують проведення детального аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою виявлення напрямів та резервів підвищення прибутку. В контексті теми нашого дослідження, найдоцільнішим буде проводити аналіз за такими напрямками – аналіз стану, структури та ефективності використання об'єктів основних фондів та аналіз результативних показників діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Для реалізації цієї мети, на нашу думку, суб'єкту господарювання доцільно проводити не лише зовнішній але й внутрішній фінансовий аналіз, який дасть деталізовану інформації для системи менеджменту підприємства. Порівняння видів фінансового аналізу наведено у таблиці 3.1.

В рамках нашого дослідження, можемо використовувати лише джерела інформації для проведення зовнішнього аналізу, оскільки документи, що містять цифрові дані та показники необхідні для внутрішнього аналізу є комерційною таємницею, та доступні лише керівникам та менеджерам підприємства. Аналітичні розрахунки та відповідні висновки та пропозиції будуть проведені в наступному питанні даного дослідження.

Порівняльна характеристика видів фінансового аналізу

Критерії порівняння	Фінансовий аналіз	
	зовнішній	внутрішній
Мета аналізу	Оцінка та економічна діагностика підприємства за даними публічної фінансової звітності, поверховий аналіз прибутку і рентабельності	Забезпечення планомірного надходження грошових коштів та оптимальні розміри власного і позикового капіталу для створення умов для нормального функціонування підприємства
Об'єкт аналізу	Підприємство як єдине ціле	Підприємство як єдине ціле та його структурні підрозділи
Джерела інформації	Форми публічної фінансової звітності	Пакет економічної інформації підприємства
Користувачі інформації	Внутрішні, сторонні, зацікавлені	Внутрішні
Періодичність аналізу	Складання звітності (рік, квартал)	У міру необхідності для внутрішнього користування
Доступність результатів інформації	Доступні всім, хто має певний інтерес у діяльності даного підприємства	Доступні лише керівному складу та працівникам підприємства

До основних завдань аналізу за визначеними напрямками слід віднести:

- дослідження складу та структури основних фондів;
- оцінка технічного стану основних засобів;
- аналіз ефективності використання основних засобів, особливо тих, які беруть безпосередню участь у виробничому процесі;
- оцінка показників ефективності використання ресурсів;
- оцінка узагальнюючих показників прибутковості підприємства.

Джерелами інформації за визначеними напрямками аналізу є форми фінансової звітності. Для досліджуваного ТОВ «Степ» будемо використовувати Фінансовий звіт СМП за 2017-2019 роки (додаток А). Окрім того деталізовану інформацію про суми нарахованої амортизації можна отримати з статистичної звітності, в даному дослідженні будемо використовувати звіт за формою 50-сг (додаток Б). Також в якості джерел інформації для проведення відповідних аналітичних розрахунків виступають рахунки бухгалтерського обліку, журнали-ордери, відомості і т.д.

3.2. Аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ»

В сільськогосподарському виробництві технічний стан основних засобів є особливо актуальним та потребує підвищеної уваги. Це пов'язано в першу чергу з тим, що в даній сфері сезонний характер виробництва і використання тої чи іншої техніки є актуальним у певний визначений період, в іншому випадку підприємство понесе великі матеріальні втрати. Тому підтримання засобів виробництва в належному технічному стані потребує аналізу та оцінки показників, які дають змогу оцінити ефективність її використання у виробничому процесі та знайти резерви її підвищення.

Оцінку технічного стану проводять з використанням таких показників як коефіцієнти зносу та придатності. Методика розрахунку даних показників наведена нижче.

$$K_{\text{зносу}} = \frac{\text{сума зносу за звітний період}}{\text{первісна вартість ОЗ на кінець звітного періоду}} \quad (3.1)$$

$$\text{Коеф. зносу} = \frac{1158,1}{11538,3} = 0,1 - \text{на кінець 2017 р.};$$

$$\text{Коеф. зносу} = \frac{423}{17524,5} = 0,02 - \text{на кінець 2018 р.};$$

$$\text{Коеф. зносу} = \frac{697,4}{18290,1} = 0,04 - \text{на кінець 2019 р.};$$

$$K_{\text{придатності}} = 1 - K_{\text{зносу}} \quad (3.2)$$

$$K_{\text{придатності}} = 1 - 0,1 = 0,9 - \text{на кінець 2017 р.};$$

$$K_{\text{придатності}} = 1 - 0,02 = 0,98 - \text{на кінець 2018 р.};$$

$$K_{\text{придатності}} = 1 - 0,04 = 0,96 - \text{на кінець 2019 р.};$$

Для наочності динаміку показників зносу та придатності основних засобів ТОВ «Степ» зобразимо на діаграмі (рис.3.1)

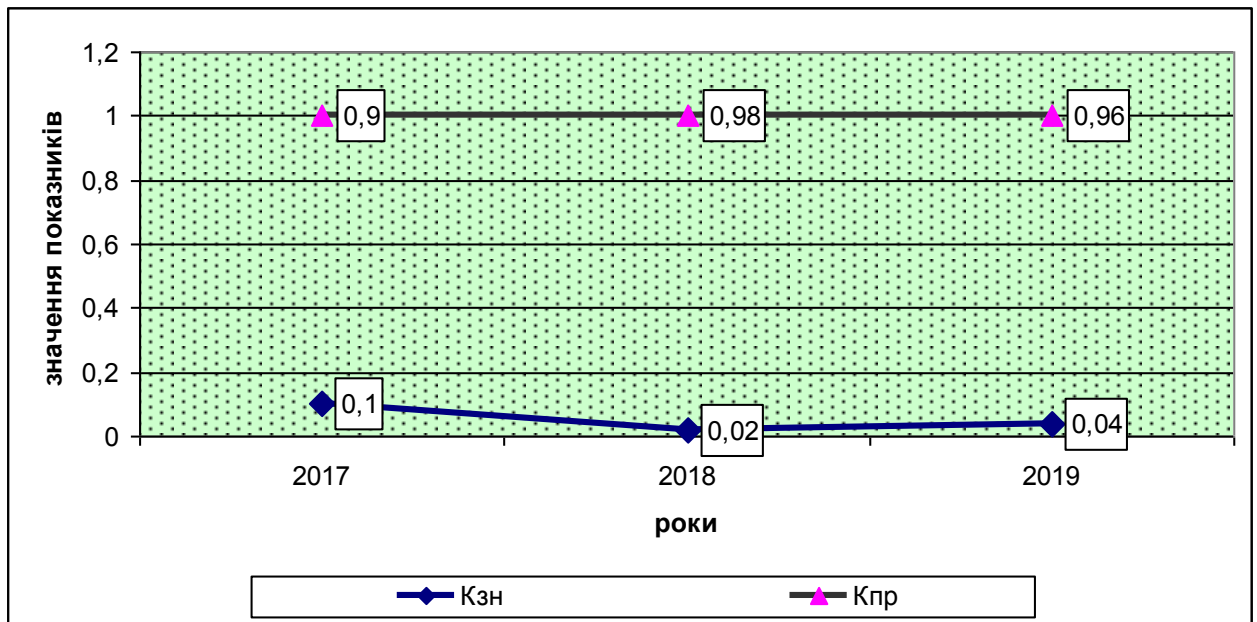

Рис. 3.1 Динаміка показників технічного стану основних засобів ТОВ «Степ»

Проведені розрахунки та представлена діаграма показують, що основні засоби досліджуваного підприємства знаходяться в задовільному стані. Машини та обладнання, яке використовують у виробничому процесі є новими. Придатність їх до використання близько 100%, що є доволі позитивною характеристикою та свідчить про те, що з використанням таких технічних засобів підприємство може розраховувати на високі показники щодо збору урожаю та передпродажної підготовки продукції.

Ефективність використання основних засобів характеризується показниками фондівіддачі та фондомісткості. Перший показник характеризує у вартісному вираженні, скільки готової продукції припадає на 1 грн. використаних у її виробництві основних фондів. Показник

фондомісткості є оберненим до фондовіддачі. Визначають зазначені показники за наступними формулами:

$$\text{Фондовіддача} = \frac{\text{Обсяг_вироблено_продукції}}{\text{Середньорічна_вартість_ОЗ}} \quad (3.3)$$

$$\text{Фондомісткість} = \frac{1}{\text{Фондовіддача}} \quad (3.4)$$

Розрахуємо ефективність використання основних засобів на досліджуваному підприємстві.

$$\Phi_B = \frac{15812,7}{10012} = 1,41 \text{ – на кінець 2017 року;}$$

$$\Phi_B = \frac{19805,2}{13740,5} = 1,44 \text{ – на кінець 2018 року;}$$

$$\Phi_B = \frac{26281,8}{17347,1} = 1,51 \text{ – на кінець 2019 року;}$$

$$\Phi_M = \frac{1}{1,41} = 0,70 \text{ – на кінець 2017 року;}$$

$$\Phi_M = \frac{1}{1,44} = 0,69 \text{ – на кінець 2018 року;}$$

$$\Phi_M = \frac{1}{1,51} = 0,66 \text{ – на кінець 2019 року;}$$

Щоб дати оцінку даним показникам необхідно розглянути їх зміну в динаміці за аналізований період, що представлена на рисунку 3.2.

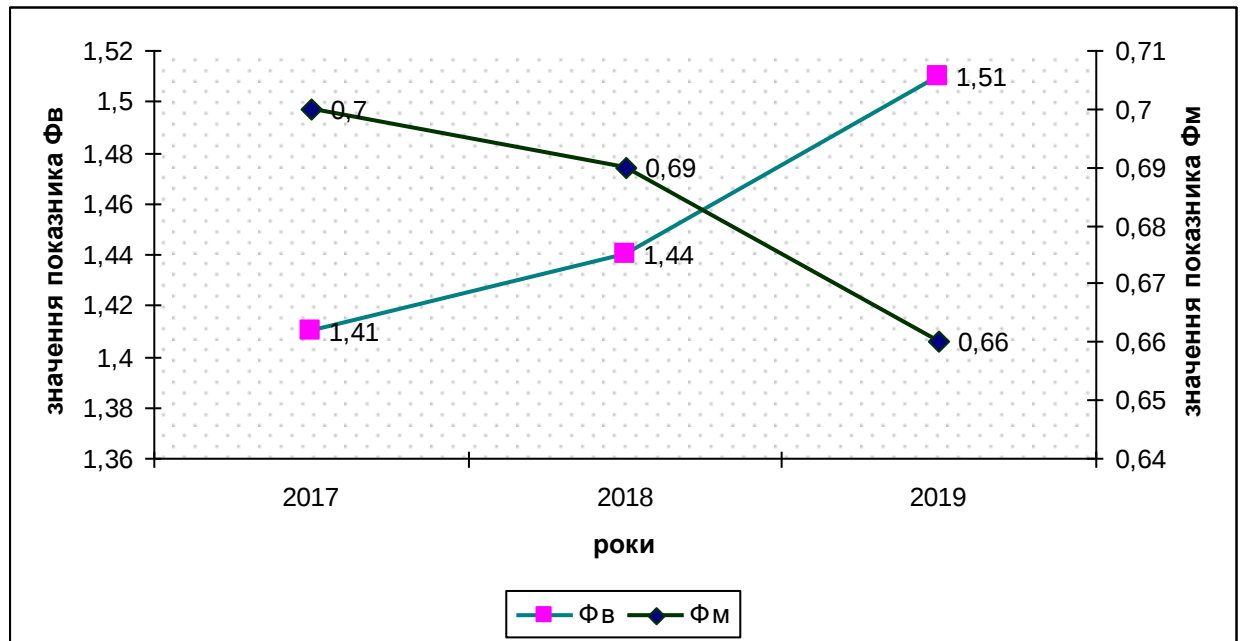

Рис. 3.2 Динаміка зміни показників ефективності використання основних засобів на ТОВ «Степ» за 2017-2019 рр.

Основні засоби досліджуваного підприємства використовуються досить ефективно. Оцінка значення показників фондомісткості та фондovіддачі та їх динаміка показують, що фондovіддача на протязі досліджуваного періоду має стійку тенденцію до зростання, відповідно фондомісткість знижується. Це дає змогу стверджувати що з кожним наступним роком на кожен гривню використовуваних основних засобів припадає все більше виробленої продукції. Даний показник має позитивну динаміку, що дозволяє говорити про те, що підприємством використовується нова техніка та технології виробництва, що позитивно впливає на виробничий процес та на фінансово-господарську діяльність загалом як в коротко- так і в довготривалій перспективі.

Ще одним показником, що дає змогу оцінити якість використання основних засобів є коефіцієнт амортизаційної віддачі. Аналіз даного показника дає змогу оцінити рівень інтенсифікації виробництва.

$$K. \text{ амортизац. віддачі} = \frac{\text{Обсяг продукції в діючих цінах}}{\text{Сума амортизації}}, \quad (3.5)$$

Розрахунок та оцінку динаміки даного показника проведемо з використанням даних таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Розрахунок амортизаційної віддачі основних засобів на ТОВ «Степ»

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
				2018 від 2017	2019 від 2018
1. Товарна продукція в діючих цінах, тис. грн.	15812,7	19805,2	26281,8	+ 3992,5	+ 6476,6
2. Амортизація, тис. грн..	1158,1	423,0	697,4	- 735,1	+ 274,4
3. Коефіцієнт амортизаційної віддачі	13,7	46,8	37,7	+ 33,1	- 9,1

Результати приведених в таблиці розрахунків та зростання показника за аналізований період, свідчать про інтенсивне використання основних засобів у виробничому процесі. Збільшення даного показника у 2018 та 2019 роках свідчить також про те, що підприємством підібрані оптимальні методи нарахування амортизації та даний вид витрат має позитивний вплив на формування фінансового результату підприємства.

Отже, проведений аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ» дозволяє стверджувати, що підприємство в достатній мірі забезпечене основними засобами та усі вони знаходяться в хорошому технічному стані. Велика кількість машин, обладнання та транспортних засобів є досить новими. Хороший технічний стан основних засобів та їх ефективне використання мінімізує втрати в процесі збирання врожаїв сільськогосподарських культур та в процесі їх

передпродажної підготовки, що дає можливість нарощувати обсяги товарної продукції на досліджуваному підприємстві та збільшувати його прибутки.

3.3. Аналіз результатів діяльності ТОВ «Степ» та виявлення резервів для відновлення основних засобів.

Оцінювати ефективність виробництва як в цілому, так і ефективність використання певного виду ресурсів, слід у контексті комплексного аналізу господарської діяльності підприємства. Тому, крім названих показників, для ефективності здійснення господарського процесу, на нашу думку, необхідно розглядати використання таких загальних показників, як комплексна оцінка фінансового стану підприємства (оцінка майна, платоспроможності та ліквідності) та показників прибутковості (рентабельності).

Аналітичні розрахунки для ТОВ «Степ» за даними напрямками будемо проводити з використанням загальноприйнятих методик та існуючої системи коефіцієнтів, прийоми розрахунку та характеристика яких приведені у таблицях 3.4 та 3.6.

Значення та динаміка коефіцієнтів фінансового стану та прибутковості досліджуваного підприємства цікавлять в першу чергу зовнішніх стейкхолдерів, які зацікавлені в розвитку підприємства та оновлення його матеріально-технічної бази. Такими стейкхолдерами можуть бути органи місцевого самоврядування, фінансові установи, які надають пільгові кредити сільськогосподарським виробникам.

Для власників підприємства, результати такого аналізу можуть бути доповнені ще розрахунками, зробленими на основі даних управлінського обліку та використовуватимуться в перше чергу для виявлення внутрішніх резервів, які можуть бути спрямовані на розвиток та розширене відтворення виробництва.

Показники для оцінки платоспроможності підприємства

№ з/п	Назва показника	Метод розрахунку	Допустимі значення
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{An}{3}$ An – поточні активи; 3 – зобов'язання	2,0 – 2,5
2	Коефіцієнт термінової ліквідності	$K_{тл} = \frac{A_{шл}}{3}$ $A_{шл}$ – швидколіквідні активи;	1,0 – 2,0
3	Коефіцієнт платоспроможності	$K_{пс} = \frac{Kв}{3}$ $Kв$ – власний капітал;	0,5 Позитивним є збільшення показникам
4	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$K_{квк} = \frac{Kв}{ВБ}$ $ВБ$ – валюта балансу	0,5 — 0,8
5	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$K_{кзк} = \frac{Kз}{ВБ}$ $Kз$ – капітал залучений	0,2 — 0,5
6	Коефіцієнт позикових та власних коштів	$K_{пвк} = \frac{Kз}{Kв}$	0,25 — 1

Визначимо показники платоспроможності ТОВ «Степ» за досліджуваний період.

Загальна ліквідність підприємства:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{23682,4}{980,1} = 24,1$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{31820}{3751,8} = 8,9$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{32489,2}{3206,1} = 10,1$$

Значення показника термінової ліквідності:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{13302,2}{980,1} = 13,5$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{14718,5}{3751,8} = 3,9$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{14896,5}{3206,1} = 4,6$$

Рівень платоспроможності досліджуваного підприємства:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{22702,3}{980,1} = 23,1$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{28248,2}{3751,8} = 7,5$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{29283,1}{3206,1} = 9,1$$

Рівень концентрації власного капіталу:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{22702,3}{23682,4} = 0,95$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{28248,2}{31820} = 0,88$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{29283,1}{32489,2} = 0,90$$

Рівень концентрації залученого капіталу:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{980,1}{23682,4} = 0,05$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{3751,8}{31820} = 0,12$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{3206,1}{32489,2} = 0,10$$

Співвідношення власних та залучених коштів протягом досліджуваного періоду:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{980,1}{22702,3} = 0,04$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{3751,8}{28248,2} = 0,13$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{3206,1}{29283,1} = 0,10$$

Оцінка розрахованих показників проводиться в динаміці за кілька періодів. Для наочності сформуємо таблицю результатів за 2017-2019 роки.

Таблиця 3.5

Динаміка показників платоспроможності ТОВ «Степ» за 2017-2019 рр.

Показник	Значення показника		
	2017 рік	2018 рік	2019 рік
$K_{зл}$	24,1	8,9	10,1
$K_{тл}$	13,5	3,9	4,6
$K_{пс}$	23,1	7,5	9,1
$K_{квк}$	0,95	0,88	0,90
$K_{кзк}$	0,05	0,12	0,10
$K_{пвк}$	0,04	0,13	0,10

Отже, за результатами проведених розрахунків та оцінкою динаміки показників фінансового стану можна зробити наступні висновки. Розраховані коефіцієнти в значній мірі перевищують їх рекомендовані значення. Разом з тим це є позитивним явищем, оскільки високий рівень ліквідності та платоспроможності говорить про те, що підприємство практично не використовує залучені ресурси і може вчасно повертати взяті на себе зобов'язання. Коефіцієнти, які характеризують структуру капіталу свідчать про те, що підприємство є самостійною юридичною особою, створеною за рахунок внесків його засновників. Частка позикового капіталу протягом досліджуваного періоду була незначною та складала від 5 до 12% протягом останніх трьох років.

Таблиця 3.6

Показники прибутковості підприємства

№ з/п	Назва показника	Методика розрахунку	Допустимі значення
1	Рентабельність продажів	$P_n = \frac{\Pi}{B_p}$ Π – фінансовий результат до оподаткування; B_p – чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	Позитивним є збільшення значення коефіцієнта в динаміці
2	Рентабельність операційної діяльності	$P_o = \frac{\Pi}{B_p + I_{од}}$ Π – фінансовий результат до оподаткування;	Позитивним є збільшення значення коефіцієнта в

		Vp – чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) Iod – інший операційний дохід	динаміці
3	Рентабельність активів	$Pa = \frac{\Pi}{Ka}$ Ka – середня за період величина активів підприємства за балансом	Позитивним є збільшення значення коефіцієнта в динаміці
4	Рентабельність власного капіталу	$P_{вк} = \frac{\Pi}{K_{вк}}$ $K_{вк}$ – середня за період величина власних джерел капіталу підприємства за балансом	Позитивним є збільшення значення коефіцієнта в динаміці

Проведемо розрахунки даних показників для досліджуваного підприємства. Визначимо величину рентабельності продаж:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{6281,9}{15812,7} = 0,34$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{5545,9}{19805,2} = 0,28$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{1034,9}{26281,8} = 0,11$$

На досліджуваному ТОВ «Степ» доходи представлені лише доходами від реалізації продукції. Через відсутність значення у статті інші операційні доходи, розрахунки рентабельності операційної діяльності будуть аналогічні до попередніх.

Значення рентабельності активів:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{6281,9}{21034,7} = 0,30$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{5545,9}{27751,2} = 0,20$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{1034,9}{32154} = 0,10$$

Розрахуємо за досліджуваний період показники рентабельності власного капіталу:

$$\text{за 2017 рік: } \frac{6281,9}{22052,1} = 0,28$$

$$\text{за 2018 рік: } \frac{5545,9}{25475} = 0,22$$

$$\text{за 2019 рік: } \frac{1034,9}{28765} = 0,10$$

Оцінка динаміки показників рентабельності представлена на (рис. 3.3).

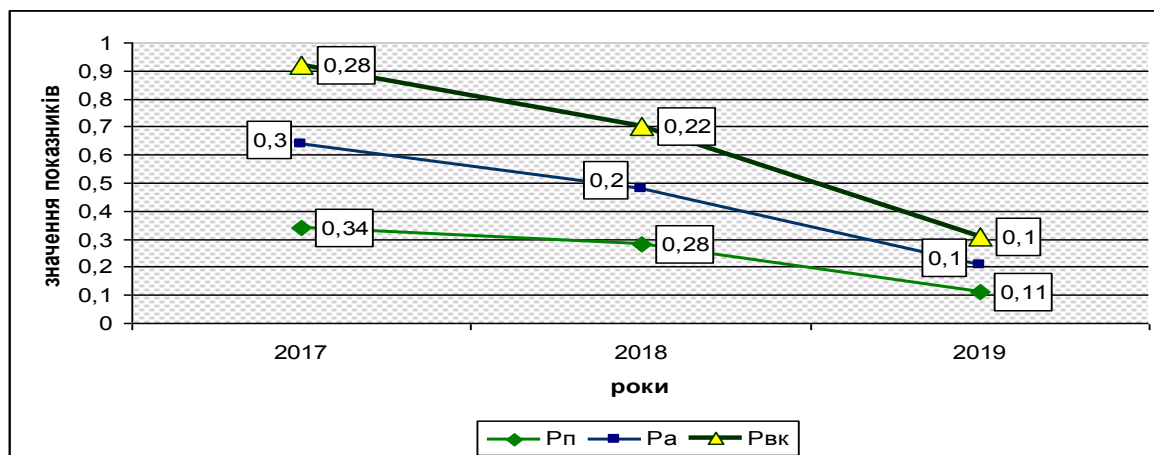

Рис. 3.3 Динаміка показників рентабельності ТОВ «Степ» за 2017-2019 рр.

За результатами аналізу показників рентабельності можемо зробити висновок про те, що за досліджуваний період показники рентабельності мають стійку тенденцію до зниження. У 2019 році порівняно з 2017 показник рентабельності продаж знизився на 23%, рентабельність активів знизилась на 20%, рентабельність власного капіталу знизилась на 18%. Такі результати означають, що на кожную вкладену у виробництво гривню активів та власного капіталу підприємство отримає все менше прибутку. Хоча діяльність підприємства є рентабельною за останніх три роки, зниження даного показника є негативною тенденцією. Це негативно впливає як на фінансово-господарську діяльність підприємства загалом, так і на формування величини резервів на відновлення основних засобів.

Висновки до розділу 3

Проведений аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ» дозволяє стверджувати, що підприємство в достатній мірі забезпечене основними засобами та усі вони знаходяться в хорошому технічному стані. Велика кількість машин, обладнання та транспортних засобів є досить новими. Хороший технічний стан основних засобів та їх ефективне використання мінімізує втрати в процесі збирання врожаїв сільськогосподарських культур та в процесі їх передпродажної підготовки, що дає можливість нарощувати обсяги товарної продукції на досліджуваному підприємстві та збільшувати його прибутки.

Оцінка значення показників фондомісткості та фондівіддачі та їх динаміка показують, що фондівіддача на протязі досліджуваного періоду має стійку тенденцію до зростання, відповідно фондомісткість знижується. Це дає змогу стверджувати що з кожним наступним роком на кожную гривню використовуваних основних засобів припадає все більше виробленої продукції, що позитивно впливає на виробничий процес та на фінансово-господарську діяльність загалом як в коротко- так і в довготривалій перспективі.

Оцінка динаміки показників фінансового стану ТОВ «Степ» дозволяє зробити наступні висновки. Розраховані коефіцієнти в значній мірі перевищують їх рекомендовані значення. Разом з тим це є позитивним явищем, оскільки високий рівень ліквідності та платоспроможності говорить про те, що підприємство практично не використовує залучені ресурси і може вчасно повертати взяті на себе зобов'язання. Коефіцієнти, які характеризують структуру капіталу свідчать про те, що підприємство є самостійною юридичною особою, створеною за рахунок внесків його засновників. Частка позикового капіталу протягом досліджуваного періоду була незначною та складала від 5 до 12% протягом останніх трьох років.

За досліджуваний період показники рентабельності ТОВ «Степ» мають стійку тенденцію до зниження. У 2019 році порівняно з 2017 показник рентабельності продаж знизився на 23%, рентабельність активів знизилась на 20%, рентабельність власного капіталу знизилась на 18%. Такі результати означають, що на кожную вкладену у виробництво гривню активів та власного капіталу підприємство отримує все менше прибутку. Хоча діяльність підприємства є рентабельною за останніх три роки, зниження даного показника є негативною тенденцією. Це негативно впливає як на фінансово-господарську діяльність підприємства загалом, так і на формування величини резервів на відновлення основних засобів.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

4.1. Оцінка стану охорони праці на ТОВ «Степ»

На підприємстві ТОВ «Степ» призначено особа. Яка організовує охорону праці, діє на підставі положення про службу охорони праці на підприємстві та виконує такі функції:

- розробляє спільно з іншими підрозділами підприємства комплекс заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці, планів, програм поліпшення умов праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням, надає організаційно-методичну допомогу у виконанні запланованих заходів;

- веде підготовку проектів наказів з питань охорони праці і подає їх на розгляд керівництву;

- проводить спільно з представниками інших структурних підрозділів перевірки на дотримання працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

- складає звітність з охорони праці за встановленими формами;

- проводить з працівниками вступний інструктаж з охорони праці;

- забезпечує належне оформлення і зберігання документації з питань охорони праці, а також своєчасної передачі її до архіву для тривалого зберігання з установленим порядком;

- складає за участю керівників підрозділів підприємства перелік професій, посад і видів робіт, на які повинні бути розроблені інструкції з охорони (безпеки) праці, що діють в межах підприємства;

- складає перелік посад та професій, згідно з якими працівники повинні проходити обов'язкові попередні і періодичні медичні огляди;

- інформує працівників про основні вимоги законів, інших нормативно-правових актів та актів з охорони праці, що діють в межах підприємства;

- проводить внутрішній аудит охорони праці та атестацію робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- приймає участь у роботі комісій з приймання в експлуатацію закінчених будівництвом, реконструкцією або технічним переозброєнням об'єктів виробничого та соціально-культурного призначення, відремонтованого або модернізованого устаткування в частині дотримання вимог охорони (безпеки) праці;
- організовує навчання з питань охорони праці.

На підприємстві (офіс) передбачена система припливно-витяжної вентиляції. Система проєктована згідно діючих норм та правил, а також змонтована та введена в експлуатацію згідно затвердженого проєкту. На підприємстві створена централізована система кондиціювання повітря, а також система опалення.

Для удосконалення системи охорони праці на підприємстві ТОВ «Степ» роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою роботодавцю слід забезпечувати функціонування системи управління охороною праці, а саме:

- розробити за участю сторін колективного договору і реалізувати комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;
- забезпечити виконання необхідних профілактичних заходів відповідно до обставин, що змінюються;
- впровадити прогресивні технології, досягнення науки і техніки, засоби механізації та автоматизації виробництва, вимоги ергономіки, позитивний досвід з охорони праці тощо;
- забезпечити належне утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг за їх технічним станом;

- забезпечити усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, та здійснення профілактичних заходів, визначених комісіями за підсумками розслідування цих причин;
- організувати проведення аудиту охорони праці, лабораторних досліджень, умов праці, оцінку технічного стану виробничого обладнання та устаткування, атестацій робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони тощо.

4.2. Оцінка масштабу розмірів втрат та інших наслідків можливої надзвичайної ситуації на промисловому об'єкті

За умов можливої дії надзвичайних ситуацій мирного й воєнного часу підвищується роль економічного фактору в житті кожного регіону , кожної країни. Руйнування об'єктів господарської діяльності і великі втрати серед населення , а також порушення широкого кооперування різних галузей господарства стають причиною різкого скорочення випуску військової, сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, що миттєво відзначиться на боєздатності збройних сил і життєдіяльності держави.

Для зменшення впливу цих факторів необхідно підвищувати стійкість роботи об'єктів господарської діяльності та галузей.

Об'єкти господарської діяльності (ОГД) - це підприємства (державні, акціонерні і приватні), установи, організації, навчальні заклади та інші.

Під стійкістю роботи ОГД розуміють його здатність за умов дії надзвичайних ситуацій виробляти продукцію, конкурентоспроможну на ринку , а при одержанні слабких чи середніх руйнувань відновлювати своє виробництво в мінімальні терміни. На стійкість роботи об'єктів впливають такі фактори:

- надійність захисту робітників та службовців від дії вражаючих

факторів, що супроводжують надзвичайні ситуації;

- здатність інженерно - технічного комплексу об'єкта протистояти дії вражаючих факторів;
- захищеність об'єкта від дії вторинних вражаючих факторів;
- надійність системи постачання об'єкта всім необхідним для виробництва запланованої продукції;
- стійкість системи управління виробництвом та цивільним захистом;
- готовність об'єкта до ведення рятувальних та інших невідкладних робіт і робіт з відновлення порушеного виробництва.

Перелічені фактори визначають загальні для всіх ОГД шляхи підвищення стійкості їхньої роботи:

- забезпечення надійного захисту робітників і службовців від вражаючих факторів, що діють за надзвичайних ситуацій мирного й воєнного часу;
- захист виробничих приміщень, будівель та споруд від згаданих вражаючих факторів;
- підвищення надійності й оперативності керування виробництвом і цивільним захистом;
- забезпечення стійкості постачання ОГД електричною енергією, газом, водою, парою, сировиною і т ін. для випуску запланованої продукції.

Вказані шляхи підвищення стійкості роботи об'єктів і галузей виробництва реалізують на практиці за допомогою затверджених норм, які є обов'язковими до виконання всіма об'єктами незалежно від форм власності й підпорядкування. Ці норми призначені:

- забезпечити захист і знизити втрати серед населення, а також рівень руйнувань;
- підвищити стійкість роботи об'єктів і галузей виробництва;
- забезпечити задовільні умови для успішної ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження.

Вимоги норм реалізуються:

- під час планування та розбудови нових міст і нових кварталів у містах, жилих і промислових районах шляхом розміщення об'єктів з урахуванням вимог ЦЗ;
- розробки проектів зведення нових будівель, споруд промислових підприємств та об'єктів електро-, водо- і газопостачання, транспорту, зв'язку, складів, захисних споруд тощо;
- реконструкції міст, районів, важливих об'єктів, комунально - технічних систем, засобів зв'язку, транспорту, якщо раніше вони були збудовані без додержання цих вимог.

Контроль за виконанням вимог згаданих норм покладається на Управління та відділи Н.С.

Дослідження стійкості роботи ОГД - це всебічне вивчення умов, які можуть скластися на об'єкті в надзвичайних умовах, а також оцінка їхнього впливу на подальшу виробничу діяльність підприємства.

Ці рекомендації включають до плану заходів з підвищення стійкості роботи об'єкта. План реалізують у мирний час за відсутності надзвичайних ситуацій, як правило, під час реконструкції об'єкта і в період загрози нападу противника.

Дослідження стійкості об'єкта проводиться в мирній час силами інженерно-технічного складу без відриву від виробництва. Керівником дослідження є начальник ЦЗ об'єкта, тобто керівник виробництва. Тривалість досліджень - 2 ... 3 місяці.

Весь процес планування і проведення досліджень поділяють на три етапи.

Перший етап - підготовчий: розробка керівних документів (наказ начальника ЦЗ об'єкта, календарний план, план проведення досліджень, визначення складу учасників дослідження та їх підготовка).

Другий етап - оцінка стійкості роботи об'єкта за надзвичайних ситуацій.

Третій етап - розробка заходів, що підвищують стійкість роботи об'єкта.

Для проведення досліджень на об'єкті створюють такі групи дослідження:

- група керівника дослідження на чолі з головним інженером підприємства;
- група начальника відділу капітального будівництва (ВКБ);
- група головного енергетика;
- група головного механіка;
- група головного технолога;
- група відділу матеріального постачання;
- група штабу ЦЗ об'єкта.

На другому етапі роботи кожна група спеціалістів оцінює стійкість елементів виробничого інженерно-технічного комплексу об'єкта и провадить необхідні розрахунки по кожному з вражаючих факторів, які можуть діяти внаслідок появи надзвичайних ситуацій мирного й воєнного часів.

У ході досліджень визначають умови захисту робітників і службовців, оцінюють уразливість інженерно-технічного комплексу, характер можливих руйнувань від вторинних факторів, вивчають стійкість системи постачання і кооперативних зв'язків з підприємствами - постачальниками, виявляють уразливі місця в системі керування та можливості об'єкта щодо відновлення зруйнованого виробництва.

На третьому етапі групи спеціалістів за результатами досліджень готують доповіді з висновками і пропозиціями підвищення стійкості елементів, які підлягали дослідженню. Група керівника дослідження складає загальну доповідь і розробляє план заходів з підвищення стійкості роботи об'єкта в цілому. Заходи планують на мирний час і на період загрози нападу противника.

Стійкість роботи ОГД визначають на основні моделювання вразливості об'єкта до дії кожного вражаючого фактора окремо.

Характер руйнування, пожеж, уражень робітників і службовців залежить від максимально можливих значень параметрів вражаючих факторів, які проявляються у надзвичайних ситуаціях, і спроможності перелічених компонентів протистояти дії цих факторів. У цілому об'єкт може бути виведений з ладу, перестати функціонувати навіть тоді, коли більша частина елементів ще дієздатна, але важливі, проте менш стійкі його частини вийшли з ладу. Дослідження стійкості в першу чергу спрямовані на виявлення таких найменш стійких елементів з тим, щоб на основі проведених досліджень спланувати і провести заходи, які підвищують стійкість усього об'єкта в цілому.

Досить велику частку в таких дослідженнях відіграють дослідження стійкості елементів та всього об'єкта до дії вражаючих факторів надлишкового тиску повітряної хвилі ($\Delta P_{\text{кПа}}$).

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

Вивченню питання щодо формування резервів на відновлення основних засобів присвячено чимало наукових праць. Разом з тим, основні підходи до визначення понять резерву, простого та розширеного відтворення ґрунтуються на визначеннях, які є в нормативно-правових актах. На нашу думку, серед існуючих варіантів формування резервів на відновлення основних засобів підприємства найменш ризиковими є власні джерела які включають: частину нерозподіленого прибутку, який направляється на формування резервного фонду та амортизаційні відрахування. Дані складові фінансових ресурсів практично в однаковій мірі забезпечують надходження грошових коштів, які будуть направлені на відновлення основних фондів. На сучасно етапі господарювання вітчизняні підприємства мають доволі багато самостійності у вирішенні питань щодо створення резерву на відновлення основних засобів.

Аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Степ» дає підстави стверджувати, що дане підприємство є прибутковим та має достатньо потужностей для нарощування обсягів виробництва та розвитку. Зважаючи на те, що підприємство є виробником сільськогосподарської продукції в галузі рослинництва, останнє володіє значною кількістю основних засобів. Питання створення резерву на відновлення основних фондів для даного підприємства є досить актуальним. Аналіз джерел утворення майна підприємства дає підстави говорити про те, що підприємство має достатньо власних можливостей для створення резерву з метою акумулювання фінансових ресурсів на модернізації виробництва та оновлення основних засобів.

Належна організація бухгалтерського обліку є основою ефективного інформаційного забезпечення процесу управління підприємством. Одним з

важливих елементів організації бухгалтерського обліку та побудови облікової політики підприємства є амортизаційна політика, що дає змогу оптимізувати використання альтернативних методик та процедур нарахування амортизації та накопичення грошових коштів, з їх подальшим використанням для відновлення основних засобів. Не менш важливим є процес організації бухгалтерського обліку щодо формування прибутку підприємства та напрямів його використання.

Формування вищезазначеної інформації в бухгалтерському обліку базується на законодавчих та правових нормах, зокрема це положення ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», П(С)БО 1, П(С)БО 7, П(С)БО 15, П(С)БО 16, Податковий та Господарський кодекси України.

Методику формування фінансових ресурсів на відновлення основних засобів на досліджуваному підприємстві слід розглядати за двома напрямками: облікові процедури щодо амортизації основних засобів та облік розподілу та використання частини невикористаного прибутку. В системі бухгалтерського обліку амортизація є елементом витрат, величина яких визначається залежно від обраного методу нарахування амортизації на відповідний об'єкт основних засобів. При цьому, важливою складовою процесу нарахування амортизації є визначення економічно обґрунтованого терміну корисного використання об'єктів основних засобів.

Фінансові ресурси на реконструкцію та ремонт основних засобів, а також на придбання нових об'єктів основних засобів, акумулюються у складі резервного фонду, що створюється за рахунок частини прибутку підприємства. В системі рахунків бухгалтерського обліку, інформація про фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання фактично обліковується з використанням двох рахунків: рахунок 44 та рахунок 79. При цьому рахунок 79 призначений для акумулювання інформації про доходи та витрат звітного періоду та визначення фінансового результату – прибутку чи збитку. В свою чергу, на рахунку 44 обліковується уже результативний показник, тобто з рахунку 79 переноситься сума прибутку або збитку та

відображаються операції з подальшим розподілом прибутку (з чітко визначеними напрямками) чи покриттям збитків.

Важливе місце у процесі формування резервів на відновлення основних засобів займає контроль цих процесів. Саме незалежна перевірка використовуваних методик нарахування амортизації, а також підходів до розподілу та використання прибутку, дасть змогу об'єктивно виявити та оцінити існуючі ризики та проблемні ситуації.

Проведений аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Степ» дозволяє стверджувати, що підприємство в достатній мірі забезпечене основними засобами та усі вони знаходяться в хорошому технічному стані. Велика кількість машин, обладнання та транспортних засобів є досить новими. Хороший технічний стан основних засобів та їх ефективне використання мінімізує втрати в процесі збирання врожаїв сільськогосподарських культур та в процесі їх передпродажної підготовки, що дає можливість нарощувати обсяги товарної продукції на досліджуваному підприємстві та збільшувати його прибутки.

Оцінка значення показників фондомісткості та фондівіддачі та їх динаміка показують, що фондівіддача на протязі досліджуваного періоду має стійку тенденцію до зростання, відповідно фондомісткість знижується. Це дає змогу стверджувати що з кожним наступним роком на кожен гривню використовуваних основних засобів припадає все більше виробленої продукції, що позитивно впливає на виробничий процес та на фінансово-господарську діяльність загалом як в коротко- так і в довготривалій перспективі.

Оцінка динаміки показників фінансового стану ТОВ «Степ» дозволяє зробити наступні висновки. Розраховані коефіцієнти в значній мірі перевищують їх рекомендовані значення. Разом з тим, це є позитивним явищем, оскільки високий рівень ліквідності та платоспроможності свідчить про те, що підприємство практично не використовує залучені ресурси і може

вчасно повертати зобов'язання. Коефіцієнти, які характеризують структуру капіталу свідчать про те, що підприємство є самостійною юридичною особою, створеною за рахунок внесків його засновників. Частка позикового капіталу протягом досліджуваного періоду була незначною та складала від 5 до 12% протягом останніх трьох років.

За досліджуваний період показники рентабельності ТОВ «Степ» мають стійку тенденцію до зниження. У 2019 році порівняно з 2017 показник рентабельності продаж знизився на 23%, рентабельність активів знизилась на 20%, рентабельність власного капіталу знизилась на 18%. Хоча діяльність підприємства є рентабельною за останніх три роки, зниження даного показника є негативною тенденцією. Це негативно впливає як на фінансово-господарську діяльність підприємства загалом, так і на формування величини резервів на відновлення основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова Л.В., Левченко Н.М., Белінська С.М. Вдосконалення системи управління та обліку процесів відтворення основних засобів підприємства як складових стратегії розвитку держави. *Економіка та держава*. 2017. №9. С.16-20
2. Бланк И.А. Управление прибылью. К.: «Ника-Центр», 1998. 544 с.
3. Бобко В.В. Поняття «прибуток» і «збитки» в контексті бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2010. Вип. 2. С. 21-23.
4. Борисенко З.Н. Амортизационная политика: монографія. К.: Наукова думка, 1993. С. 386.
5. Брик Г.В. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 905-909
6. Бубенко П.Т., Титяєв В.І., Димченко О.В. Амортизація і відновлення основних фондів житлово-комунальних підприємств: монографія. Харків: ХНАМГ, 2010. 126с.
7. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. Житомир : ЖІТІ. 1998. 340 с.
8. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств: монографія [текст]. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 444 с.
9. Волинчук Ю.В., Купира О.І. Генезис теорій прибутку підприємства. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=JRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecfor_2014_3_25.pdf
10. Гайдис Н.М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. Л. : ЛБІ НБУ, 2006. 414с
11. Гесць В.М. Національна інноваційна система та інноваційно-інвестиційна діяльність. В кн.: Економіка України: стратегія і політика

довгострокового розвитку / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. К.: Ін-т екон. прогнозів, 2013. С. 345–385.

12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 15.10.2019)

13. Грінько А.П. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу в умовах нової управлінської парадигми: монографія. Х.: ХДУХТ, 2015. 328с.

14. Дайновський Ю.А., Корягіна С.В. Фінансовий аналіз життєвого циклу підприємства. *Фінанси України*. 2009. №10. С. 66–75.

15. Данилюк М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: ЦНП, 2004. 204 с.

16. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України. *Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку*. 2011. № 1. С. 65–76.

17. Економічна енциклопедія : [у 3 т.]. / [редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 1. 864 с.

18. Економічна енциклопедія: [у 3 т.]. / [редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 2. 848 с.

19. Економічна енциклопедія: [у 3 т.]. / [редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т 3. 952 с.

20. Економічний аналіз: навч. посіб. / за заг. ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. вид. 4-ге, перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2012. 556 с.

21. Ефективність використання основних засобів на підприємствах аграрного сектору та напрями її підвищення / В.І. Аранчій та ін. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 3. Полтава: ПДАА. 2011. Т. 1. С. 21–25.

22. Ільчук В., Шмопер Т. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. 2017. Vol. 3, № 1. С. 108–118.

23. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило та ін. К. : ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
24. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. К.: Знання. 2000. 653с.
25. Кропивко М.Ф. Напрями реформування системи управління аграрним сектором в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 26–28.
26. Крупка Я.Д., Питель С.В., Мельничук І.В. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності: навчальний посібник. Тернопіль, ТАЙП, 2013. 245с.
27. Кучірка М.В. Поняття, форми і методи відтворення основних засобів. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Сер.: Економічні науки*. 2011. Вип. 28(1). С. 216-221
28. Лупенко Ю.О. Лупенко Є.І. Інвестування розвитку сільського господарства. *Економіка АПК*. 2008. № 12. С. 59–62.
29. Малік М.Й. Інноваційна діяльність як складова стратегії підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2005. № 5. С. 155.
30. Мармуль Л.О. Ксьонжик. І.В. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств: монографія. Миколаїв, 2011. 153 с.
31. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій № 81 від 27.06.97 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text> (дата звернення : 19.09.2019)
32. Методичні підходи до регулювання процесу відтворення основних фондів / Н.Рудченко та ін. *Економіка України*. 1997. № 2. С. 52–58.
33. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій № 759/10/20-2117 від 27.01.98 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text> (дата звернення : 01.09.2020)

34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18). Дохід IASB; Міжнародний документ від 01.01.2012 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text

35. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/mizhnarodni-standarti-bukhgalterskogo-obliku-ta-finansovoji-zvitnosti?app_id=24

36. Мороз Ю.Ю. Облікове забезпечення управління процесом розподілу амортизаційної вартості неспоживного майна підприємства. *Вісник ЖДТУ Серія: Економічні науки*. 2013. № 4 (66). С. 90-95

37. Назаренко І.М. Аналіз інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств регіонів України. *Проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 136–143.

38. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24

39. Овод Л.В. Сутність амортизаційної політики та її складові елементи. *Вісник технологічного університету Поділля. Економічні науки : науковий журнал*. 2003. № 5. Ч. 2, Т. 1. С. 64–68.

40. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Оперативна статистична інформація URL: www.ukrstat.gov.ua.

41. Плаксієнко В.Я. Формування інвестиційного клімату в підприємствах аграрного сектору України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*, 2011. № 2. С. 202–206.

42. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення 15.10.2020)

43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14> (дата звернення: 02.05.2020)

44. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 02.08.2020)

45. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 22.02.2020)

46. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 22.02.2020)

47. Самбурська Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства): монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2015. С. 289

48. Словник української мови: в 11 томах. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970—1980.

49. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. К. : КНЕУ, 2000. 260 с.

50. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: навчальний посібник. К: Видавництво «Знання», 2016. с. 663

51. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посіб. К.: Алеута, 2004. 431 с.

52. Хвесик Ю.М. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 5–8.

53. Шляга О.В., Масилук Б.В. Відтворення основних засобів підприємств: сутність, види, джерела. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_120.pdf

54. Шот А. Оновлення основних фондів – складова частина структурної перебудови економіки. *Регіональна економіка*. 1999. № 1. С. 93–102
55. Янченко З.Б. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2014. № 3. С. 109-113
56. Яремко І.Й. Знос і амортизація необоротних активів – інструмент оцінки капіталу підприємства : монографія. Львів : Новий світ. 2003. 148 с.